

## VZKŘÍŠENÍ

*Mortuos voco, viros plango*

### I

*Kde žíví hlučí, ve svém ztišení  
dočkají-li se mrtví Vzkříšení?*

*Šli, ale nejdou, snili, nezasní,  
ať byli šťastní, ať snad nešťastní,*

*teď leží beze slova a bez hnutí,  
spí pod kamenem zapomenutí.*

*Kdo silný dost, že kámen odvalí,  
kdo doufá, jako oni doufali?*

*Věřící jejich vírou kdo tu je,  
jak milovali, kdo tu miluje?*

*Když jarní vánek svěže zavane,  
kdo může vzbudit dávno uspané?*

*Kdo chtěl by křísit, rady neví si,  
kdo chtěl by vzkřísit, možná nevzkřísí.*

*Za pozdní noci, kdy vše utichne,  
zašeptá někdo, někdo zavzdychne?*

*Tma kryje kraj, tma zahaluje dům,  
ve kterém došlo cor cordium.*

*Bije jen živým z věže hodina?  
Žije se, pozapomíná?*

*Snad mohli slovo době dořici  
Zlatému Teleti se kořící,*

*snad doznívá jich píseň nejasně,  
snad umlkali příliš předčasně,*

*snad také uši živých neslyší  
poslání mrtvých, moudrost nejvyšší.*

*Ne moje řeč, jen tiché šeptání  
vzbudí-li dávno mrtvé ze spaní?*

### II

*Není-li Vzkříšení jen slovem,  
nadějí marnou není-li:  
Vstaňte, ó mrtví! My kdož zovem  
se živými, jsme zbloudili!*

*Poznáváte-li rodnou zemi?  
A pozná-li Vás rodná zem?  
Ó mrtví, nějak teskno je mi:  
možná my žíví nežijem!*

*Možná že žijem dny jen liché,  
v nichž odumírá myšlenka.  
Důvěrně šeptám v chvíli tiché,  
než zasvitne zas jítřenka:*

*Je život všestranný a dravý,  
života tempo překotné.  
Je péče o fyzické zdraví,  
nám uniká jen nehmotné,*

*požitku unášejí vlny,  
rekordů ve všem doba dnes.  
Čím víc však křičí: život plný!  
tím více roste z prázdná děs.*

*Ti, kteří mluví stejnou řečí,  
kdes mizejí si v daleku,  
a propastí je denně větší  
pout' od člověka k člověku.*

*Není-li Vzkříšení jen slovo,  
jak skeptik míní otrlý,  
šeptání slyšte básníkovo:  
Čas živé křísit, umrlí!*

### III

*Kdo chtěl by vzkřísit, rady neví si.  
kdo chtěl by kříst, možná nevzkřísí.*

*V půlnoční chvíli šeptám však si tich:  
To co jsem řek, platí o živých.*

*Jsou mrtví silní, živých silnější  
a dobří jsou jak chléb náš vezdejší.*

*a v zamyšleném možná ztišení  
zítřejší připravují Vzkříšení!*

*Viktor Dyk, Devátá vlna,  
Nakladatelství MAŤA, 2002*

## Z MĚSTYSE BUDIŠOV

### Obecní systém odpadového hospodářství v Budišově na rozcestí?

Vážení spoluobčané Budišova,

péče o životní prostředí, stav přírody v našem nejbližším okolí a v jakém ji přenecháme našim dětem a vnukům, příslušná česká i evropská legislativa, to vše nás nutí se zamýšlet, jak vzniku odpadů a škodlivin předcházet, a pokud už vzniknou, jak je vytrídít, aby se daly následně smysluplně využít.

Kdysi se odpady mnoho neřešily. Kuchyňské, zemědělské a řemeslné věci se dědily z rodičů na děti, odpad z potravin a z topení se spolu s hnojem vyvezl na pole. Ostatního odpadu moc nevznikalo. Popelnice od domů se začaly v Budišově vyvážet až cca po roce 1963.

Přibližně před padesáti lety ještě prakticky neexistovaly plasty, mléko jsme kupovali u Pavlasů či v pojízdné prodejně od pana Pažourka v zálohovaných skleněných lahvích, sýry a salámy byly baleny do balicích papírů, zavařeniny se nekupovaly, ty se zavařovaly v domácnostech do skla. Samozřejmě neexistoval internetový zásilkový obchod s množstvím papírového a plastového obalového materiálu. Pračky, ledničky a televize vydržely třeba i 15 roků, a pokud dosloužily, skončily v některém z „krámovišť“: v Kotačkově žlábku Na výhonech (kam vozili do konce 70. let obsah popelnic popelářské vozy z celého Budišovska), na Nožičkově kopci, na Věteráku či na některém křovinatém ostrůvku v polích okolo Budišova.

Zamýšlíme se, jak dál ve věci obecního systému odpadového hospodářství v Budišově. Vyhovuje nám? Motivuje ke třídění? Je připraven na to, že bude zanedlouho zákaz skládkování odpadu? Jisté je jedno: Kupit odpad na pomyslnou jedinou hromadu je pohodlnější a levnější než třídít odpad na množství hromádek, aby se daly jednotlivé složky odpadu materiálově využít.

Přestavme si, že by žádný obecní odpadový systém neexistoval a veškerý náš odpad, který jsme si každý ve své domácnosti vyprodukovali, bychom si shromažďovali na svém dvoře či zahradě! Líbilo by se nám to?

#### *Obecný úvod*

Základním legislativním předpisem pro systém odpadového hospodářství každé obce v České republice je zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. v platném znění.

Z něj vyplývá, že **od roku 2030** (původně to mělo být již od roku 2024) bude platit **zákaz skládkování směsného komunálního odpadu** (dále jen „SKO“) a **využitelných odpadů**. Tato povinnost má na obce v České republice několik významných dopadů:

1. **Nutnost změny nakládání s odpady – obce budou muset výrazně omezit množství SKO ukládaného na skládky a místo toho zvýšit třídění, recyklaci a využití odpadů jinými způsoby, například kompostováním nebo energetickým využitím.**

2. **Zvýšení nákladů na odpadové hospodářství – zákaz skládkování bude znamenat vyšší náklady pro obce, protože alternativní způsoby nakládání s odpady jsou často dražší než skládkování.** Navíc dochází k postupnému zvyšování poplatků za ukládání odpadu, což může vést k vyšším poplatkům pro občany.

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 a dále
Kč/tuna	800	900	1000	1250	1500	1600	1700	1800	1850	1850

3. **Zavedení nových povinností a systémů** – obce budou muset zavést efektivnější systémy sběru a třídění odpadu, které motivují ke snižování směsného odpadu.

Obce mohou využívat **motivační systém** tzv. PAYT (z angl. Pay As You Throw) fungující na principu „Plat’ podle toho, kolik (netříděného domovního) odpadu vyhodíš“. Tento systém již používá 15% měst a obcí. Je v něm zohledněna např. hmotnost, nebo objem, příp. frekvence svozu odpadu. Výhodou je také možnost přesných dat o tříděném odpadu v jednotlivých domácnostech, na která pak mohou obce lépe reagovat.

V praxi (Uherčice u Hustopečí, 1070 obyvatel, tedy srovnatelný počet s Budišovem) tento motivační systém funguje takto:

- občané platí **základní poplatek v maximální výši 1200 Kč**, přičemž se přesně eviduje množství (hmotnost, objem) odpadu v jednotlivých domácnostech
- **podle množství a míry třídění odpadů** může sleva činit až 90 %, tedy poplatek **může klesnout na pouze 120 Kč**
- poplatek za 1 odvoz popelnice nebo pytle 120 litrů se SKO za 61 Kč, přičemž nerozhoduje, jak moc je nádoba/pytel plná odpadu
- poplatek za 1 odvoz popelnice 240 litrů se SKO za 103 Kč, přičemž nerozhoduje, jak moc je nádoba plná odpadu
- poplatek za 1 odvoz kontejneru 1100 litrů se SKO za 659 Kč, přičemž nerozhoduje, jak moc je nádoba plná odpadu
- poplatek za papír v pytli 120 litrů činí 0 Kč
- poplatek za plast v pytli 120 litrů činí 0 Kč
- přijímání stavební sutě od občanů je ve sběrném dvoře zpoplatněno
- bonusy/slevy za
  - přistavení plné popelnice dále netříditelného odpadu
  - hmotnostně naplněné pytle se separovaným odpadem
  - využívání domácího kompostéru nebo hnojiště
  - umístění separovaných odpadů v pytlech v domácnosti a jejich označení QR kódem
- odečty bonusů/přirážky za
  - přistavení poloprázdné popelnice či obsahující tříditelný odpad (papír, plasty, sklo, bio...)
  - odevzdání bioodpadu do hnědé popelnice u domu nebo ve sběrném dvoře
  - nadměrný objemný odpad ve sběrném dvoře – např. nerozebraný nábytek

- Umístění nádob:
    - V domě:
      - nádoba na SKO („popelnice“), **možnost pytlů na SKO** (odvoz 1× za měsíc)
      - nádoba na bioodpad
      - pytle na plast (odvoz 1× za 14 dní)
      - pytle na papír (odvoz 1× za 14 dní)
      - kompostér
    - Po obci:
      - kontejnery na sklo
    - Sběrný dvůr (**přístupnost 1× za 14 dní**):
      - všechny druhy odpadů
4. **Snížení množství SKO** – vzhledem k tomu, že obce budou nuceny více třídit a recyklovat, dojde ke snížení produkce SKO, což je v souladu s evropskými cíli oběhového hospodářství.
5. **Výzva pro obce v oblasti osvěty a organizace** – obce budou muset více komunikovat s občany a vzdělávat je v oblasti správného třídění a minimalizace odpadu, aby bylo možné splnit legislativní požadavky.

Celkově tedy zákaz skládkování SKO od roku 2030 přinese obcím potřebu výrazně změnit způsob nakládání s odpady, zvýšit recyklaci a efektivitu sběru, což bude spojeno s vyššími náklady a novými organizačními výzvami. Tento krok je však nezbytný pro dosažení udržitelnějšího a ekologičtějšího nakládání s odpady v souladu s evropskými normami.

#### **Cíle pro nakládání s komunálními odpady jsou stanoveny pro rok 2035 takto:**

- **Recyklace komunálního odpadu** – cílem je odstranit z odpadu, který putuje na skládku či k energetickému využití odpadů (EVO; dříve též „spalovna“), recyklovatelné složky (sklo, papír, plast, kovy atd.) a umožnit tak jejich recyklaci. Cílem je **minimální podíl 70 %** z celkové hmotnosti komunálního odpadu.
- **Skládkování komunálního odpadu** – snahou je snížit množství odpadu, který skončí na skládce. Cílem bude možné skládkovat **max. 10 %** z celkové hmotnosti komunálního odpadu.
- **Energetické využívání odpadu** (tedy komunální odpad, který putuje do „spaloven“) bude možné **max. z 25 %** celkové hmotnosti komunálního odpadu.

V současné době jsou v České republice pouze 4 „spalovny“ komunálního odpadu: Brno, Praha, Liberec a Plzeň.

**V České republice neexistuje jednotný systém sběru odpadů.** Za systém sběru odpadů, který v obci funguje, je zodpovědná každá obec.

#### **V podstatě jsou 3 základní způsoby sběru separovaných odpadů:**

- 1) **Kontejnery (většinou) 1100 litrů ve vybraných stanovištích**
  - Např. Budišov.

**Výhody:**

- Nádoby či pytle se separovaným odpadem nepřekáží občanům v domě
- Nádoby jsou k dispozici kdykoliv

**Nevýhody:**

- Pro některé občany delší vzdálenost od bydlíště
- Možnost ukládání odpadu občanům z jiných obcí či podnikatelům – zdražuje to náklady obce
- **Nemožnost evidovat množství odpadu podle jednotlivých majitelů nemovitostí**
- **Možnost zneužití systému tzv. „černými pasažéry“, tedy do veřejně přístupných kontejnerů ukládají odpad občané jiných obcí či nepřihlášení podnikatelé**

**2) Nádoby 110 litrů na plast, papír a sklo v jednotlivých nemovitostech**

- Nádoby na odpad má majitel nemovitosti na svém pozemku (dvoře, chodbě).
- Ve svozový den plné nádoby majitel nemovitosti přistaví před dům.

**Výhody:**

- občan nemusí nikam se separovaným odpadem chodit
- možnost evidovat množství odpadu podle jednotlivých majitelů nemovitostí
- zrušením veřejných kontejnerů by se zamezilo zneužití systému tzv. „černými pasažéry“

**Nevýhody:**

- **až 5 nádob (plast, papír, sklo, bio, SKO) může občanům překážet v domě**
- **pro obec je to drahý systém (nákup nádob, naložení při svozu)**

**3) Igelitové pytle, které vydává příslušný obecní úřad s označením druhu odpadu a jménem majitele nemovitosti**

- Pytle s odpadem má majitel nemovitosti uskladněny ve svých prostorách.
- Ve svozový den umístí majitel nemovitosti naplněné a označené pytle na nejbližší svozové místo.

**Výhody:**

- občan nemusí nikam se separovaným odpadem chodit
- možnost evidovat množství odpadu podle jednotlivých majitelů nemovitostí
- zrušením veřejných kontejnerů by se zamezilo zneužití systému tzv. „černými pasažéry“

**Nevýhody:**

- pytle se separovaným odpadem mohou občanům překážet v domě
- při svozovém dni (např. po 2 týdnech) musí občan vynést pytle s odpadem na svozové místo, ne vždy přímo před domem

Ve všech případech ještě slouží pro zbytkový nerecyklovatelný odpad nádoba na SKO („popelnice“) jednotlivých majitelů nemovitostí o objemu 110 litrů, 240 litrů či 1100 litrů.

### **Obecní systém odpadového hospodářství v Budišově**

- Obecně závazná vyhláška č. 4 /2020, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území městyse Budišov.
- Obecně závazná vyhláška městyse Budišov č. 3/2023, o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství – **sazba poplatku 660 Kč/rok**. Dle zákona o odpadech je výše platby za odpad vybírané obcemi od občanů na **maximálních 1 200 Kč za rok**.
- Pro srovnání poplatky v některých okolních obcích v roce 2026:

Město / obec se sběrným dvorem	Poplatek Kč/rok/osoba	Obec bez sběrného dvora	Poplatek Kč/rok/osoba
Rouchovany	500	Studnice	300
Křižanov	650	Rudíkov	350
<b>Budišov</b>	<b>660</b>	Pyšel	500
Mohelno	700	Smrk	500
Želetava	700	Trnava	600
Velké Meziříčí	750	Kamenná	600
Studenec	780	Číměň	700
Třebíč	840	Tasov	720
Jemnice	900	Nárameč	800
Moravské Budějovice	900	Vladislav	804
Náměšť nad Oslavou	960	Dalešice	840
Jaroměřice nad Rokytou	1000	Osová Bítýška	900
Hrotovice	1080	Hartvíkovice	900
Okříšky	1080	Koněšín	900

**Obce / města s vyšším poplatkem než v Budišově jsou podbarveny červeně.**

- **Poplatek za odpady** (nyní 660 Kč/osobu) **nezahrnuje pouze vyvážení nádob na směsný komunální odpad** („popelnici“) **od domu, ale obsahuje náklady i na odvoz a likvidaci kontejnerů se separovaným odpadem a náklady na provoz sběrného dvora.**
- Je vhodné zdůraznit, že **provozovatelem sběrného dvora není městys Budišov, ale společnost ESKO-T, s.r.o.** Městys Budišov ale platí většinu nákladů na provoz sběrného dvora, a to v poměru evidovaných množství uložených odpadů přijatých od občanů Budišova a od občanů z okolních obcí.
- To, že provoz sběrného dvora není zadarmo, lze doložit na konkrétním příkladu z minulého roku 2025. Sběrný důr v Budišově navštívilo alespoň jedenkrát 326 občanů. (Poznámka pro srovnání: v současnosti je evidováno 400 č. p. v Budišově a 100 č. p. v Mihoukovicích.) Samozřejmě jsme rádi, že občané ukládají odpad do sběrného dvora. **Rekordní náklad na likvidaci odpadů od jediného občana je 28 154 Kč (!),**

příčemž nad 3000 Kč to bylo od 63 občanů. Srovnajte prosím s poplatkem za odpad 660 Kč/osobu...

- Frekvence odvozu kontejnerů na separovaný odpad:

Plasty                    týdně

Papír                    2 týdny

Kovy                    8 týdnů

Sklo, barevné    8 týdnů

Sklo bílé            3 měsíce

Bioodpad            3.–11. měsíc týdně; v zimě měsíčně

- Frekvence odvozu směsného komunálního odpadu:

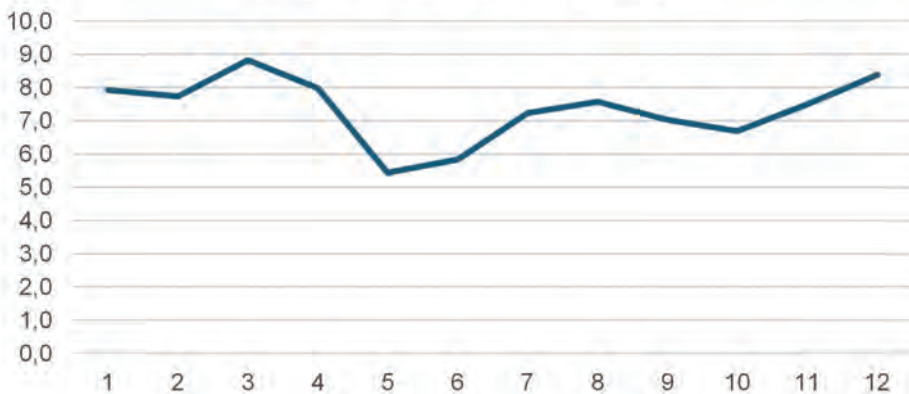
Celoročně            2 týdny

Pro srovnání:

Dle informací firmy Esko-T je dvoutýdenní svoz v 85% obcí a týdenní svoz jen u 15% obcí. Jsou ale obce (např. Uherčice u Hustopečí, velikostně shodné s Budišovem), kde probíhá svoz 1× za měsíc.

- Vzhledem k potřebě více třídít odpad, aby do nádoby na směsný komunální odpad došlo k poklesu odpadu, není motivující, ani potřebné, vracet se zpět k týdennímu svozu. Pokud je v ojedinělých případech týdenní svoz nedostatečný, je řešením větší nádoba na směsný komunální odpad (240 litrů místo 110 litrů).
- V následujícím grafu je zobrazeno množství směsného komunálního odpadu v jednom svozu, jak se mění v jednotlivých měsících loňského roku 2025. Minimum (5,4t) bylo v květnu, maximum (8,8t) bylo v březnu. V městysi je celkem umístěno 482 popelnic, teoreticky tedy připadá na popelnici odpad o hmotnosti 11 až 18 kg/svoz.

### Průběh množství směsného komunálního odpadu při jednom svozu v jednotlivých měsících roku 2025 - v tunách



- Je v praxi doloženo, že i v zimní sezoně v případě moderních kotlů na uhlí je nádoba 110 litrů pro popel dostatečná. Kromě toho je od 1. září 2024 zakázán provoz kotlů vyrobených před rokem 2003 a kotlů 1. a 2. emisní třídy, tedy i všech kotlů domácí výroby. Především tyto, již zakázané kotle, se vyznačují zvýšenou produkcí emisí, nedokonalým spalováním a vysokou popelnatostí.
- K využití bioodpadu na kompost mohou občané Budišova využít individuální kompostéry, které v nedávné minulosti mohli zájemci získat s finanční podporou od městyse.
- **Odpad vzniklý během stavebních prací není komunálním odpadem a obec se o něj nemusí postarat, pokud nechce.** Stavební suť lze ve sběrném dvoře v Budišově uložit zdarma. V některých jiných obcích je ukládání za poplatek, někde je to např. za 1 Kč/kg či 1 Kč/litr.
- Současný systém odpadového hospodářství je (dle převažujícího názoru zastupitelstva) pro občany relativně pohodlný: nádoby (či pytle) na separovaný odpad, nepřekážení občanům doma, trvalá dostupnost kontejnerů na sedmnácti stanovištích po celém Budišově a přístupnost místního sběrného dvora 2 dny v týdnu.

### Přehled kontejnerů v Budišově

Umístění	Plast	Papír	Bílé sklo	Barevné sklo	Bioodpad	Kov	Oděvy	Elektro odpad	Směsný odpad	Celkem počet kontejnerů
	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks
Bývalé stavebniny	2	1	1	1	1					6
Fara	2	1	0	1	1					5
Jazírek - Vonešovi	1	1	1	1	0					4
Jazírek - bytovky	1	1	1	1	0					4
Městys	3	2	1	1	2	1	1	1		12
Nádraží ČD	2	2	1	1	3					9
Hřiště	1	1	2	1	0					5
Základní škola	2	2	0	0	0					4
Lihovar	1	1	0	1	2					5
DPS	1	1	1	1	2					6
Rejduveň	1	1	1	1	0	1				5
Mihoukovice - hasička	1	0	1	1	1					4
Mihoukovice - vršek	1	1	0	1	1					4
DTJ Kundelov	1	1	0	0	0					2
Kundelov	2	1	1	1	1					6
Pyšelák	1	1	1	0	0				2	5
Holeje	1	2	0	1	0					4
<b>Celkem</b>	<b>24</b>	<b>20</b>	<b>12</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>90</b>

Produkce jednotlivých druhů odpadů v Budišově v tunách a procentuální podíl od-  
děleně soustředěných složek komunálního odpadu:

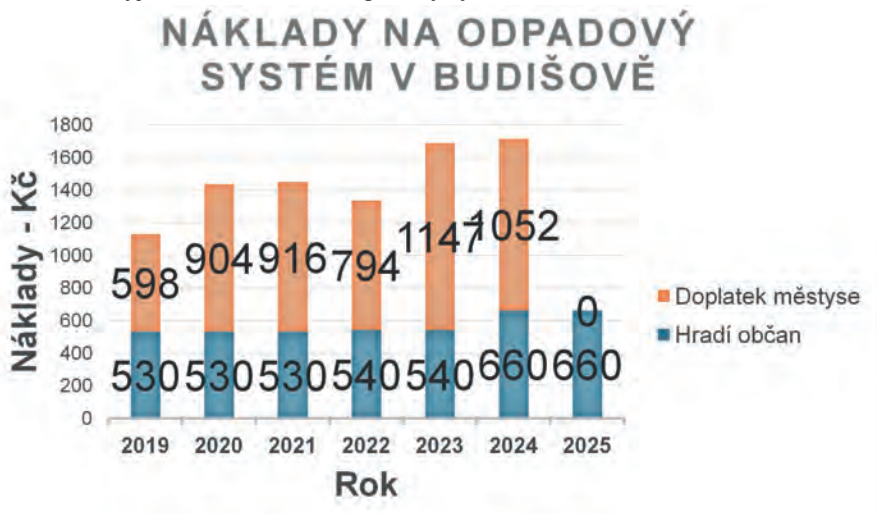
Množství odpadu v tunách	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Plasty	25,6	27,2	29,0	27,2	25,4	27,8	28,3
Papír	19,4	21,6	37,7	41,4	42,6	49,0	23,4
Kovy	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	16,5
Sklo	23,5	23,6	22,7	24,3	22,0	20,1	21,5
Bioodpad	85,7	109,9	104,2	99,9	90,5	105,2	92,8
Dřevo	0,6	0,8	0,3	1,0	0,4	33,2	24,7
Oděvy	0,9	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jedlé tuky	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3
Směsný komunální odpad	225,7	230,3	227,8	203,8	177,7	182,5	190,3
Objemný odpad	92,0	88,5	97,7	93,9	120,9	48,0	50,9
Jiný odpad	45,4	38,8	19,3	30,6	35,9	36,1	15,5
<b>Celkem komunální odpad</b>	<b>518,9</b>	<b>541,5</b>	<b>539,5</b>	<b>523,0</b>	<b>515,6</b>	<b>502,2</b>	<b>464,2</b>
Stavební suť (není kom. odpad)	186,0	228,9	295,8	223,4	246,9	187,7	175,1
<b>Součet</b>	<b>704,9</b>	<b>770,4</b>	<b>835,3</b>	<b>746,4</b>	<b>762,5</b>	<b>689,9</b>	<b>639,3</b>

V roce 2025 má být podíl vyříděných odpadů minimálně 70 %

Náklady na odpad v období 2019 až 2024 (rok 2025 nebyl v době uzávěrky BZ znám):

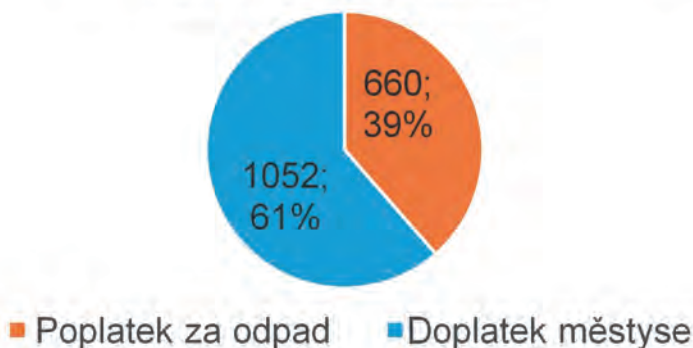
Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jednotky	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč
<b>Celkem náklady</b>	1 792	1 858	2 082	2 083	2 444	2 697
Plasty	122	130	58	101	120	276
Papír	57	64	179	62	74	166
Kovy	0	0	1	2	2	16
Sklo	14	14	13	15	14	36
Bioodpad	89	108	128	158	162	193
Dřevo	0	0	0	0	0	0
Oděvy	0	0	0	0	0	0
Jedlé tuky	0	0	0	0	0	0
Směsný komunální odpad	696	711	692	678	773	725
Objemný odpad	450	433	543	540	632	550
Nebezpečný odpad	207	214	183	208	238	270
Jiný odpad	8	11	10	98	137	163
Stavební suť	148	173	275	222	294	301
<b>Celkem příjmy</b>	1 051	686	763	1 092	1 006	1 403
Příjmy z poplatků od občanů	657	686	763	674	677	811
Výnosy z prodeje druhotných surovin	0	0	0	64	81	55
Platby za zpětný odběr elektrozařízení	57	0	0	34	29	22
Příjmy od ostatních obcí (např. ze sdílení sběrného dvora)	337	0	0	320	218	515
<b>Celkem bilance</b>	-741	-1 171	-1 319	-991	-1 438	-1 294
<b>Poplatek na poplatníka - Kč</b>	<b>530</b>	<b>530</b>	<b>530</b>	<b>540</b>	<b>540</b>	<b>660</b>
Přepočtený počet poplatníků - počet	1239	1295	1439	1248	1254	1229
<b>Dotace městyse na poplatníka - Kč/poplatníka</b>	<b>598</b>	<b>904</b>	<b>916</b>	<b>794</b>	<b>1147</b>	<b>1052</b>

Grafické vyjádření nákladů na odpadový systém v Budišově v letech 2019 až 2024:



Grafické vyjádření nákladů na odpadový systém v Budišově v roce 2024:

### Podíl nákladů na odpadový systém v roce 2024 - Kč/poplatníka



#### Závěr

V třídění odpadů jsme se v Budišově v posledních letech zlepšili. **Mezi roky 2019 a 2025 jsme zvýšili podíl vytřídění z 30 na téměř 45%, tzn. o 15%. Zatím ale v Budišově bohužel nesplňujeme cílový podíl třídění odpadů 70%.** Pokud my občané svůj přístup ke třídění odpadů razantně nezměníme, bude muset zastupitelstvo městyse najít politickou odvahu k zavedení motivačního obecního systému o nakládání s odpadem. Tedy zjednodušeně systému založenému na zrušení veřejných kon-

tejných stanovišť na separovaný odpad (zejména papír, plasty, kov, bio) a přechod na přesnou evidenci (hmotnostní i objemovou) odpadů u jednotlivých rodinných a bytových domů.

Dále je nutno zdůraznit, že v posledních letech hradí poplatník / občan pouze okolo 40% ze skutečných nákladů na odpadový systém v Budišově a městys doplácí cca 60% nákladů. Dotací odpadového systému tak městys využívá část finančních prostředků na běžnou spotřebu namísto toho, aby je využil třeba na dlouhodobé investice do rozvoje.

*Ladislav Eichler, zastupitel městyse, za podpory Petra Piňose, starosty městyse*

## Co je bankovní identita?

Spolehlivá, snadná a bezpečná metoda digitálního ověření totožnosti.

### **Bankovní identitu už máte.**

Nemusíte nic instalovat ani zřizovat. **Bankovní identita jsou vaše přihlašovací údaje do internetového bankovníctví.** Můžete ji použít kdykoli a kdekoli. Nic neplatíte a není nutná žádná registrace. Bankovní identitu svým klientům poskytují **všechny retailové banky** v Česku.

### **Prostě se přihlaste.**

Na portále státní správy nebo firmy zvolte **bankovní identitu (Bank ID)**, z nabídky vyberete svou banku a dále postupujete obdobně, jako při přihlašování do internetového bankovníctví.

Přihlášením **nedochází k propojení s vaším bankovním účtem**, vaše banka pouze potvrzuje vaši totožnost a osobní údaje. Úřad (nebo firma) tak má jistotu, že jedná skutečně s vámi.

### **Osobní údaje pod plnou kontrolou.**

**Úředník nikdy neuvidí** vaše přihlašovací údaje a ani informace o vašich financích. Banka potvrzuje vaši totožnost jen s vaším souhlasem a žádné finanční informace úřadu nepředává.

### **Bezpečnost na prvním místě.**

1. Dodržujte bezpečnostní pravidla. Přihlašovací údaje **nikomu nesdělujte a s nikým nesdílejte**, a to ani v rámci rodiny.

2. **Neklikajte na odkazy** v SMS a e-mailech. Obzvláště pokud slibují výhodné nabídky, nebo se vás snaží dostat pod časový tlak.

3. Vždy buďte **pozorní a obezřetní**.

### **Jde to jednoduše.**

Bankovní identitou se můžete přihlašovat k více než 600 službám státu a 500 firm. Už nikdy nemusíte na úřady, k přepážce, vše pohodlně vyřešíte v polední pauze z počítače, tabletu nebo chytrého mobilu. Přehled všech služeb najdete na oficiálním webu **bankid.cz**. Můžete si tu vyzkoušet, jak bankovní identita funguje. Přihlaste se, uvidíte, jaká data o vás banka předává.

## ZPRÁVY

### Promítání filmu Libora Smejkal v Budišově

Vlastivědná a genealogická společnost při Jupiter klubu Velké Meziříčí a Římskokatolická farnost Budišov uspořádaly promítání filmu Libora Smejkal Úděl a bolest Jakuba Demla. V jídelně Základní školy Budišov se v neděli 23. listopadu 2025 sešel docela značný počet zájemců. Není divu, autor není v Budišově tak docela neznámý. Pro městys natočil již v roce 2002 hodnotný dokument o Budišově a neméně zajímavý film o budišovské farnosti. I nadále v Budišově a okolí natáčel vlastivědné snímky i rodinná videa pro zájemce. Na některých dílech spolupracoval i s budišovským rodákem Františkem Vonešem (příloha Budišovského zpravodaje č. 2/2002).

Libor Smejkal se narodil v Brně, dětství prožil v Silůvkách. Od roku 1952 žije a tvoří ve Velkém Meziříčí. Je činný neustále, přestože v roce 2025 oslavil již 85 let. Jeho dokument Vinař uvedla Československá televize v roce 1988 a hraný film Parta získal stříbrnou medaili na mezinárodním festivalu UNICA ve švýcarském Montreaux. Je autorem dokumentárních filmů o lidech a obcích Vysočiny, např.: Přírodní park Bobrava (s Janem Rybníčkem a Pavlem Zvěřinou, 2020), Františka Kyselková, sběratelka lidových písní (s Janem Rybníčkem a Tomášem Durdíkem, 2021), Zrození knihy (o Stanislavu Vodičkovi, 2023), Pan učitel Josef Pěnčík (2025).



*Ladislav Dokulil, foto: Karel Pavlíček*

## Adventní koncert v České televizi

Česká televize uvádí již 35 let po celé České republice adventní koncerty se sbírkami na pomoc potřebným.

Letošní první koncert, jenž byl prvním adventním koncertem v Kraji Vysočina, jsme mohli vidět v České televizi v neděli 30. 11. 2025 z kostela sv. Markéty v Jaroměřicích nad Rokytnou. Mezi účinkujícími se přestavila i Musica Animata z Třebíče, vedená Karlem Tomkem.

Soubor velmi dobře známe, vystupoval i v Budišově a také Tasově. Účinkují v něm i budišovští farníci, v přenosu jsme si mohli všimnout zpívající Jany Smrčkové či na violoncello hrající Lenky Kolomazníkové.



*Jana Smrčková ve 3. řadě sedmá zprava, Lenka Kolomazníková vpravo dole*

Přenos z kostela sv. Markéty v Jaroměřicích nad Rokytnou byl věnován neziskové organizaci Háta z Ledče nad Sázavou, jež nabízí uživatelům sociálních služeb možnost navázat sociální kontakty mimo domov a poskytuje péči v oblasti sociální, integrační a výchovně vzdělávací.

Pro nás je zajímavé, že ve 3. adventním koncertě 14. prosince zpívala (spolu s Janem Cinou) i Vendula Příhodová, pocházející z Tasova. Ta před rokem vystupovala i při akci Budišovský zámek jinak. Všechny koncerty jsou na iVysílání České televize.

*Ladislav Dokulil, foto: Jan Uher*

## Rozsvícení vánočního stromu

Před budišovskou mateřskou školou se v pondělí 1. prosince shromáždily děti, jež svým vystoupením uvedly rozsvícení vánočního stromu.



*Foto: Ladislav Dokulil*

## Fireshow a Dejna

Městys Budišov připravil v adventní neděli 21. prosince Vánoční setkání na nádvoří budišovského zámku, kde nás v celkem chladném počasí přivítal starosta Petr Piňos. Nejprve jsme se trochu zahřáli připraveným občerstvením a poté pořadatelé uvedli i ohňovou show skupiny Lumox Fireshow.

Nejedná se o Lumix, což je můj fotoaparát, jenž nám pomohl zachytit tuto velkou světelnou show, ale název skupiny z Velkého Meziříčí. V mrazivém počasí panovala u diváků obava o onoho ne moc oblečeného člena skupiny, ale ten měl příležitosti k ohřátí nemálo – ohňů se zde vyskytovalo hodně, viz snímky.

Hudebním doprovodem orámovala show dobová kapela Dejna z Dolních Kounic, která zahrála před vystoupením Lumoxu i po něm. V kapele účinkuje i naše paní doktorka Judita Skoumalová.

### *A kdo je Dejna?*

Kapela (<https://dobova-kapela-dejna.webnode.cz/>) z Dolních Kounic hraje od roku 2017 na středověké hudební nástroje vlastní i převzaté skladby. Představila se v Oslavanech, Miroslavi, v Čechách pod Kosířem, Ledči nad Sázavou, hrála i na hradech, zámcích a v kostelích v celé republice, vydala tři hudební CD. Nejčastěji ovšem hraje v Dolních Kounicích a v klášteře Rosa coeli. O tomto klášteře zhudebnili i báseň Jana Skácela „Klášter v Kounicích“.

Kapela Dejna má název podle anglické výslovnosti jména Dana, stejně si říká i Dana Varvařovská, zakladatelka a lidryně kapely. Zpívá a hraje na kytaru.

Do roku 2022 hrál ve skupině i její manžel Michal „Bad“ Varvařovský. V kapele působí i Nataša „Natka“ Stejskalová, hraje na djembe buben, perkuse a zpívá. Její manžel Ladislav Stejskal hraje na zobcovou flétnu a od roku 2021 i na trumšajt. Od roku 2022 zpívá a hraje na kytaru (jedna z jeho kytar se nazývá skřet) Tomáš „Kiwi“ Mareček. Od téhož roku hraje na různé perkuse a zpívá ve skupině Jarmila Mrázová, tu jsme ale v Budišově neviděli. Zato jsme zde viděli i slyšeli novou členku kapely, již je (od roku 2025) naše paní doktorka Judita Skoumalová.

No ale co je Rosa coeli – a kde jsou Dolní Kounice? Kapela promine, ale i takové otázky bylo možné slyšet mezi obecnstvem. Je pravdou, že ani klášter, ani **město** Dolní Kounice jsme v našem zpravodaji zatím ještě nezmínili. A budišovští se většinou do těch míst moc nedostanou.

Tak tedy: **Dolní Kounice** jsou městem mezi Moravským Krumlovem, Ivančicemi a Rajhradem, 20 km jihozápadně od Brna, u řeky Jihlavy. Je zde hrad a zámek, kostel sv. Petra a Pavla, pravoslavný chrám sv. Barbory, synagoga, židovský hřbitov, kaple sv. Jana Křtitele i kaple sv. Antonína s křížovou cestou a vyhlídkovým místem. Hlavním objektem ve městě je památkově chráněný klášter **Rosa coeli** se zříceninou kostela Panny Marie. Doporučujeme se tam podívat. Ostatně město má co do památek hodně společného např. s Třebíčí.

A ještě: **Jan Skácel** (1922–89) byl český básník, prozaik a autor poezie pro děti. Některé jeho básně zhudebnili Jiří Pavlica (např. *Modlitba za vodu*), Antonín Tučapský, Zdeněk Pololánek, Lubomír Peduzzi a jednu, jak víme, také kapela Dejna.

*Ladislav Dokulil*









*Foto: Stanislav Bačák, Ladislav Dokulil*

## Živý Ladův betlém

Římskokatolická farnost Pyšel spolu s pyšelskou obcí uspořádaly 26. prosince 2025 před kostelem sv. Barbory představení živého betlému za účinkování i účasti celé farnosti.







*Foto: Stanislav Bačák*

## **Hasiči Budišov – ohlédnutí za rokem 2025**

Na úvod tohoto článku bychom chtěli poděkovat všem obyvatelům Budišova i dalším lidem, kteří nás jakýmkoliv způsobem podporují a pomáhají nám. I když se to možná nezdá, jste naším hnacím motorem. Každá kladná zpráva či poděkování nás nesmírně těší a utvrzuje v tom, že naše práce – ať už v oblasti zásahové činnosti, nebo při pořádání kulturních akcí – má smysl a dokáže vám zpříjemnit den.

Velmi si vážíme i toho, že nám svou podporu dáváte najevo stále větší účastí na našich akcích. Budeme rádi, když se s vámi budeme setkávat v ještě hojnějším počtu i v roce 2026, protože vše, co děláme, děláme především pro vaši radost a pohodu.

Poděkování patří také všem sponzorům (nadace ČEZ, Elektro Budišov, Nuvia), včetně městyse Budišov, za finanční podporu v minulém roce, bez které bychom se neobešli. Díky ní se nám podařilo získat nemalé prostředky na pořízení a dovybavení věcných prostředků pro naši výjezdovou jednotku. Každým rokem se posouváme dál a snažíme se neustále zlepšovat naše zázemí, techniku i připravenost na mimořádné události.

V uplynulých letech prošel sbor i jednotka výraznými změnami. Díky dotacím a podpoře Městyse Budišov jsme získali nový plně vybavený dopravní automobil značky Ford, výjezdovou cisternu Tatra 815, proběhla rekonstrukce garáže hasičské zbrojnice a byly pořízeny nové ochranné a zásahové prostředky. Díky sponzorům jsme si mohli pořídit také jednovrstvé zásahové oděvy, funkční trička a další potřebné vybavení. Zároveň se nám podařilo rozšířit řady členů pro lepší pokrytí výjezdů k událostem.

V nadcházejícím roce chceme pokračovat ve stejném duchu jako doposud. Můžete se těšit nejen na tradiční kulturní akce, ale i na novinky – především na příjezd zcela nové výjezdové Taty Force 6×6.2.

V letošním roce proběhly volby funkcionářů SDH Budišov:

Pavel Tesař – starosta SDH Budišov

Michal Komínek – 1. náměstek starosty SDH Budišov

Petr Karásek – náměstek SDH Budišov

Jaroslav Tesař – jednatel SDH Budišov

Jaromír Trnka – velitel SDH Budišov

Specializace členů JSDH Budišov:

Pavel Tesař – velitel jednotky, strojník, nositel dýchací techniky

Jaroslav Tesař – velitel družstva, strojník, nositel dýchací techniky, obsluha motor. pily

Jaromír Trnka – velitel družstva, strojník, nositel dýchací techniky

Vojtěch Slabý – hasič

Jan Maloušek – nositel dýchací techniky

Michal Komínek – nositel dýchací techniky

Petr Karásek – strojník

Vladimír Komínek – strojník, nositel dýchací techniky

Jan Smrček – hasič

Petr Tesař – hasič

František Zedníček – hasič, nositel dýchací techniky

### **Zásahová jednotka sboru dobrovolných hasičů Budišov (JPO3)**



*Stojící zleva: Vladimír Komínek, Jaroslav Tesař, Petr Tesař, Michal Komínek, Pavel Tesař, Jaromír Trnka, Jan Smrček, Jan Maloušek, František Zedníček, Petr Karásek  
(na fotografii chybí Vojtěch Slabý)*

Držme při sobě a pomáháme si i v roce 2026.

*Za Sbor dobrovolných hasičů Budišov Michal Komínek, foto: Karel Pavlíček*

## Tříkrálová sbírka 2026 v Budišově

Ve 26. ročníku sbírky byla v Budišově a okolí vybraná opět rekordní částka.

V Budišově a okolí se sbíraly finance do kasiček v sobotu 3. ledna. Vybíralo opět 17 skupinek (7 v Budišově, 3 v Nářameči, 2 v Hodově, po jedné v Kamenné, v Kojatíně, ve Studnicích, ve Valdíkově a v Rozích). V pondělí 5. ledna 2026 se na Úřadě městyse Budišov spočítala rekordní částka, i když vyšší „jen“ o 4,5 tisíce korun:

<b>rok: 2026</b>	<b>2025</b>			
<b>obec</b>	<b>na obyv.</b>		<b>na obyv.</b>	
Budišov	64 011	53,79	62 141	51,57
Hodov	18 750	60,10	19 950	64,15
Nářameč	21 838	60,66	16 834	48,37
Kamenná	13 420	61,28	11 844	53,11
Studnice	11 260	85,95	11 774	94,19
Rohy	6 550	59,55	8 397	76,34
Valdíkov	6 570	63,17	6 450	62,02
Kojatín	6 353	73,02	5 950	63,98
<b>CELKEM</b>	<b>148 752</b>	<b>59,19</b>	<b>143 340</b>	<b>56,90</b>

Tato sbírka je součástí celorepublikové Tříkrálové sbírky, jejíž výsledky k uzávěre zpravodaje 28. února jsou:

V Oblastní charitě Třebíč zatím skupinky vybraly v 608 kasičkách 4 492 343 Kč.

V Diecézi brněnské to bylo v 6 005 kasičkách 42 463 202 Kč.

V celé republice ve 28 750 kasičkách činila sbírka 180 838 552 Kč.

Spolu s dalšími sbírkami (Online koleda, bezhotovostní dary) se zatím vybralo celkem:

**188 026 389 Kč**

Uvedené údaje jsou orientační. Oficiální výsledky naleznete ve výročních zprávách Charity Česká republika. <https://www.charita.cz/>

Využití sbírky v Oblastní charitě Třebíč bude zejména pro podporu výstavby Centra sv. Zdislavy v Třebíči – <https://domacipecentrebic.cz/nove-centrum/> pro individuální pomoc lidem v těžké životní situaci, kterou nemají možnost řešit jinak. Využití sbírky má být i pro humanitární pomoc nebo pro vzdělávání a supervize dobrovolníků.

Za budišovské farníky musíme poděkovat našemu panu faráři, že se již počtvrté aktivně zúčastnil na místní sbírce. Nejenže vždy pozeňnal všem tříkrálovým koledníkům, ale také pokaždé přímo v jedné skupince chodil po městyse vybírat.





*Foto: Ladislav Dokulil*

## Masopust čili ostatky v Budišově 2026

Letos opět Dámský klub Budišov spolu s místními hasiči uspořádali velký masopustní průvod, jehož hlavní organizátorkou byla Olga Ondráčková.

Stejně jako v loňském roce se na startu představilo více než třicet masek, některé stejné, v některých z nich se objevili jiní nositelé, ale bylo zde i hodně nových masek.

Všechno doprovázeli jako vloni muzikanti Pepa a Rost' a z Oslavičky, resp. z Oslavice. Rozmanitost a kvalita maskovaných postav zaujala i místní tisk (Horácké noviny a Třebíčský deník), jehož zástupci uváděli o tom informaci v novinách. Na internetových stránkách obou těchto médií je možné si přečíst jejich postřehy a prohlédnout si i fotografie včetně videí.

Na stránkách našeho zpravodaje je také mnoho obrázků, video nemáme, ani jej vytisknout neumíme.

A ještě k názvu: Slovo masopust každý zná (opuštění masa, carne levare – karneval), ostatky prý vznikly od toho, že bylo před postní dobou nutné zkonsumovat všechny ostatky (zbytky) jídla, ale existují ještě jiné výklady.

*Foto: Karel Pavlíček a Stanislav Bačák*

















*Kresba Lidmila Anna Dohnalová*

## Z HISTORIE

### Sonet Budišov 1959–1977

V minulých dnech jsme se rozloučili v třebíčské obřadní síni s panem učitelem Antonínem Jarošem a není to tak dávno, kdy na věčnost odešel Karel Klucký. Obě tato jména se zapsala do historie skupiny Sonet. Ještě než se začneme zabývat historií této skupiny, musíme se vrátit o několik roků nazpátek.

V letech 1958–59 se začala dávat dohromady skupina nadšenců, kteří chtěli dělat v Budišově taneční muziku. V jejich středu stal všestranný muzikant Jaromír Zejda, jenž kromě jiného hrál v budišovském kostele na varhany.



*Zleva: Jaromír Zejda, Ladislav Vrba, Jan Řihák, Karel Doležal, Jaroslav Svoboda, Antonín Jaroš a Míla Zezulová*

V počátcích kapely, jež hrála především swingovou hudbu, se obsazení ustálilo na osmi muzikantech a po vzoru pražského orchestru Červená sedma si zvolili první oficiální název Červená osma. V roce 1960 ve složení Jan Řihák – saxofon, Antonín Jaroš – trubka, Jaroslav Svoboda – saxofon a klarinet, Ladislav Vrba – bicí, Miloš Guth – harmonika, Jaromír Zejda – piano, Karel Doležal – kontrabas a Míla Zezulová – zpěv hráli na tanečních zábavách v kulturním sále školy.

Když se do popředí začala prosazovat beatová hudba, reagovala na ni od šedesátých let i Červená osma.

V roce 1962 byl název skupiny změněn na Sonet a kapela účinkuje pod Osvětovou besedou Budišov. V roce 1965 dochází v kapele ke změnám: odchází Míla Zezulová a Miloš Guth, přichází trombonista František Sedláček a trumpetista Bohumil Matoušek. V tomto roce hrají nejen na taneční zábavě v Budišově, ale vystupují i v Třebíči-Borovině.



*Zleva: Ladislav Vrba, Miloš Guth, Karel Doležal, Jaroslav Svoboda,  
Antonín Jaroš a Jan Řihák*

K zásadním změnám dochází po deseti letech. Sonet přechází na nový moderní styl a v důsledku toho odcházejí z kapely Antonín Jaroš, Jaroslav Svoboda, Bohumil Matoušek a Karel Doležal. Nahrazují je kytarista (kytara nahrazuje klávesy), aranžér a zpěvák Karel Mrňa se svojí ženou Alenou, která rovněž zpívá. Za bicí usedá Pavel Bednář, na elektrickou baskytaru hraje Vlád'a Matějka a klávesy jsou nahrazeny elektrickou kytarou, na trubku hraje příchozí Karel Klucký, jenž hrával v jazzových kapelech v Praze. S jeho příchodem dechová sekce kapely dosahuje vysoké úrovně a dostává se do popředí mezi obdobnými kapelami v okolí.

S rostoucími nároky na kvalitu a provedení moderní hudby dochází v roce 1975 k dalším změnám. Místo Pavla Bednáře usedá za bicí Lád'a Linhart, místo odcházejícího Vladimíra Matějky přichází Karel Bednář a na místo zpěváka a kytaristy nastupuje Ivo Caha. Kapela zařazuje varhany, za které usedá Jiří Poustka.



*Zleva: Jiří Poustka, Ladislav Vrba, Karel Doležal, Jaroslav Svoboda, František Sedláček, Antonín Řihák, Bohumil Matoušek a Antonín Jaroš*



*Zleva: Karel Mrňa, František Sedláček, Karel Klucký a Jan Řihák*



*Sonet 1973 – zleva: Vladimír Matějka, Alena Mrňová, Jan Řihák, Karel Klucký,  
Pavel Bednář, Karel Mrňa a František Sedláček*



*Zleva: Láďa Linhart, Vláďa Matějka, Karel Mrňa, František Sedláček a Ivo Caha*

Sonet v tomto období dosahuje vrcholu své existence. Výsledkem je účast na krajské přehlídce tanečních orchestrů v Kroměříži a v té době patří mezi nejlepší amatérské kapely v širokém okolí.



Po několika letech na výsluní odchází v roce 1976 velká organizátorská opora Karel Mrňa, jenž následuje manželku, která odešla již dříve, a na místo sólové zpěvačky přichází Jitka Vávrová. Počátkem roku 1977 odchází i pěvecký pilíř kapely Ivo Caha.

Sonet pak už nedosahuje takových kvalit a po odchodu hlavních opor začíná upadat. Suplování chybějících muzikantů příležitostnými náhradami způsobuje organizační problémy a neshody.

S nastupující rockovou érou se na podzim roku 1977 nejlepší kapela budišovské historie rozpadá.

*Láďa Vrba*

## Klub Pod vrbou ve fotografiích



### **1. PROVOZ**

**22. ledna – 26. srpna 1991**

### **2. PROVOZ**

**15. října 1992 – 1. února 1998**

### **3. PROVOZ**

**1. září 1999 – 2. března 2001**

### **UKONČENÍ ŽIVNOSTI**

**28. LEDNA 2004**



***KLUB Pod vrbou***  
**675 03 Budišov 143**  
**tel.: 97 140**













*Lád'a Vrba*

## Byl to frajer

Po nedělní mši svaté se občas zastavuji u hrobu svých rodičů. Procházím mezi náhrobky známých a kamarádů, a že jich tam je. Nedaleko hrobu stojí obrovská lípa. Ta je v období květu plná včel a já mám pocit, že spolu rozpráví duše, které tu odpočívají.

Na jednom z hrobů ležela plaketa s portrétem pro mě neznámého muže a po obvodu byla slova – odbojář, politický vězeň, motorkář a fotograf. To mě zaujalo, a tak jsem začal pátrat.



*Laminátová plaketa na budišovském hřbitově*

Plaketa byla položena na hrobě rodiny Krčálovoy, kterou jsem znal, a to už byla stopa. S postupem času se mi podařilo sehnat několik údajů, z nichž přetiskuji vzpomínku synovce.

*Na fotografii plakety je Miroslav Záveský. Narodil se 8. 6. 1926 v Jihlavě. Jeho rodiči byli Rudolf Záveský a Anežka, rozená Řáhová. Mirek měl ještě sestru, Květoslavu Záveskou, narozenou 3. 6. 1928 v Jihlavě. Jejich matka byla dělnice a otec Rudolf byl štábní rotmistr ČSA. V roce 1945 zemřel na TBC v Domažlicích, kam se s rodinou jako voják musel v roce 1930 přestěhovat.*

*V Domažlicích se po válce a přicházejícím roce 1948 Mirek spolu s Květou rozhodnou pomáhat při ilegálních přechodech našich státních hranic do Německa. Spolupracují ještě s několika kamarády a tvoří takovou malou převaděčskou skupinu. Několika lidem pomohou, ale i díky do skupiny nasazenému spolupracovníku StB Frantovi do-*

*cháží postupně k jejich zadržení a v roce 1951 na podzim i k odsouzení. Franta byl označen za toho, co utekl, ale ve skutečnosti byl převelen někam na Náchodsko.*



*Miroslav Závěský*

*Mirkovi byl zabaven motocykl DKW 250, s nímž napomáhal k útěkům a který jemu a rodině již nikdy nebyl vrácen.*

*Odsouzen byl k odnětí svobody na dobu 10 let. Následná odvolání v dalších letech výkonu vazby byla zamítnuta. Vězení se podepsalo i na tom, že nemohl mít děti.*



*Miroslav Záveský s manželkou Filipou*

*Po propuštění se oženil a s manželkou Filipou (rozenou Krčálovou z Budišova) žil i přes zdravotní potíže dlouhá léta v Jihlavě a pak ještě v pečovatelském domě v Budišově. Soudní rehabilitace se dočkal i se svou sestrou Květou Záveskou, provdanou Pečenkovou, a několika dalšími ze skupiny rozhodnutím soudu dne 2. 10. 1990.*

*Co jsem ho poznal, byl skromný, pracovitý, s vášní pro motorky. Byl to frajer.*

Několik slov závěrem.

Manželé Záveští se asi po dvouletém pobytu v pečovatelském domě přestěhovali ke své neteři Aleně Nešporové, roz. Krčálové z Budišova, která se o ně starala až do konce jejich života. Miroslav Záveský zemřel 25. 11. 2017 ve věku 91 let a jeho manželka odešla na věčnost 27. 5. 2022 ve věku 94 roků. Jejich urny jsou uloženy v hrobě Krčálových v Budišově.

Příběhem jedné plakety jsem se seznámil se zajímavým životem manželů Záveských, jejichž příběh se uzavřel na budišovském hřbitově...



*Manželé Závěští*

Čerpáno ze vzpomínek Miroslava Závěského na jeho strýce Miroslava Závěského – údaje z mého bádání.

Poděkování patří Aleně Nešporové, roz. Krčálové, neteři, Jiřimu Krčálovi, synovci.

*Fotografie: archiv Aleny Nešporové a Miroslava Závěského*

*Karel Pavlíček*

### **Oprava**

V Budišovském zpravodaji č. 4/2025 je na str. 26 chybně uvedeno:

V roce 1993 umírá saxofonista Miloš Vávra... V roce 2025 získává kapela Certifikát nejdéle hrající zábavové kapely na Třebíčsku.

Správné znění má být:

V roce **1994** umírá saxofonista Miloš Vávra... V roce 2025 získává kapela Certifikát nejdéle hrající zábavové kapely v **České republice** (český rekord).

V internetové verzi 4/2025 jsou již nepřesnosti opraveny. Omlouváme se.

*redakce*

## Z BUDIŠOVA A OKOLÍ

### Milí čtenáři,

ačkoli naše webové stránky pravidelně přináší aktuální dění ze školy, dovolte nám malé ohlédnutí za okamžiky, které stojí za připomenutí. Tentokrát se společně vrátíme do období s nejkrásnější atmosférou — k Vánocům. Připomeneme si chvíle plné světýlek, tvoření, tradic a radosti prožité s dětmi během adventního času a poté se společně podíváme na další aktuální dění u nás ve škole.

### Adventní čas

#### Vánoční Vídeň

Dne 3. 12. 2025 se naši žáci 7., 8. a 9. ročníků účastnili zájezdu do Vídně. Z mlhy, která obklopovala Vysočinu, jsme se probojovali kolem půl jedenácté. Vídeňské počasí bylo chladné, ale zato výhledy byly jasnější. Nejprve jsme navštívili barokní zámek Schönbrunn s jeho rozsáhlou zahradou a malebným Gloriettem. Poté jsme zamířili do centra Vídně, kde jsme mohli obdivovat gotickou katedrálu sv. Štěpána. Nakonec jsme se přemístili přes přílehlé zahrady a parky ke Staré radnici, kde se nachází největší vánoční tržnice. Množství stánků lákalo nás svou nabídkou vánočního zboží a pamlsků, protože však foukal studený větřík, zlákala nás více vůně jablečného punče, který nám všem přišel vhod. Noblesní vánoční osvětlení provázelo naši zpáteční cestu k autobusu a v půl páté jsme se s vánoční Vídní rozloučili. I přes chladnější počasí se nám celá akce vydařila.

#### Čertovské dopoledne



V pátek 5. 12. uspořádali žáci deváté třídy tradiční čertovské dopoledne. Z pekla sestoupil na zem samotný Lucifer, Mikuláš si předvolal hříšníky, a ti slíbili, že se polepší. Andělé dohlíželi na čerty, aby děti moc nestrašili. Pro své kamarády z prvního stupně a předškoláky z místní MŠ připravili devátáci také řadu soutěží. I když se většina návštěvníků přece jen trochu bála, radost ze setkání převážila i strach, jenž k mikulášskému nadělování neodmyslitelně patří.

### **Vánoční dílničky**

V adventním čase se naše škola naladila 11. prosince odpoledne na vánoční atmosféru společným setkáním s rodiči, dětmi a všemi, kteří přišli za námi a vyráběli, fotili se nebo si ve vánoční kavárně s chutí dali punč, kapučíno nebo čaj a k tomu vánočku nebo jinou dobrůtku. Ve Sněhuláku štěstí si pak rozbalili svá štěstíčka.

### **Návštěva kostela**

Během posledního předvánočního týdne navštívili žáci naší školy budišovský kostel. Pan farář provedl jednotlivé třídy celým kostelem, vyprávěl nejenom o místním betlému a jeho historii, ale i o dalších zajímavostech, umožnil jim zapálit svíce na adventním věnci a v doprovodu kytary si všichni společně zazpívali vánoční koledy.

### **Olympiády a soutěže**

Také v letošním školním roce se naši žáci aktivně zapojují do různých olympiád a soutěží, které právě probíhají. Ačkoli máme před sebou ještě řadu klání, jedno krásné umístění už známe: 14. ledna 2026 se v Třebíči uskutečnilo okresní kolo dějepisné olympiády, kde v konkurenci padesáti žáků zvítězil žák deváté třídy Vojtěch Krčál a vybojoval si tak postup do krajského kola.

## **Kroužky a akce ŠD**

### **Kroužek Jóga**



V kroužku se děti seznamují se základními jógovými pozicemi, dechovými cvičeními, relaxací i hravými pohybovými aktivitami podporujícími soustředění a spolupráci. Velmi oblíbená je i jóga ve dvojicích.

### **Kroužek Šikovné ručičky**

Kroužek Šikovné ručičky už svým názvem napovídá, že je určen všem dětem, které rády tvoří, zkoušejí nové techniky a pracují s různými materiály. V prosinci se děti pustily do výroby vánočního vrkoče z větvíček a sušeného ovoce, odlily si vlastní svíčky, ozdobily textilní tašku i dřevěné dekorace. Nechyběla ani výroba 3D zimního přání, která dětem přinesla spoustu radosti, i krásné výtvořky, na něž mohou být právem pyšné.

### **Kroužek Vaření**

Kroužek Vaření je jako stvořený pro děti, které rády míchají, zdobí, ochutnávají a zkoušejí jednoduché dobroty bez složité přípravy. V posledních týdnech si děti připravily oblíbené palačinky a vyzkoušely také vrstvený dezert. Každé setkání provoněla sladká atmosféra tvoření, radosti a chutí, které dětem rozhodně vykouzlily úsměv na tváři.

### **Zimní olympiáda ve školní družině**

Děti si během her vyzkoušely sportovní disciplíny inspirované skutečnými zimními sporty. V akrobatickém lyžování bezpečně skákaly do žíněnky, bobování jsme nahradili rychlou jízdou na dece. V biatlonu děti házely míčkem na cíl, curling proběhl formou klouzavého hodu talířem a celé klání uzavřel florbalový nájezd jako naše verze hokeje.



## Předtančení žáků deváté třídy na školním plese



Žáci 9. třídy zahájili jako každoročně 11. Školní ples ZŠ Budišov tancem, který ve volném čase trénovali bezmála od začátku školního roku. Všichni byli sice svázaní trémou, zároveň však plní očekávání. Na jejich vystoupení se samozřejmě přišli podívat i rodiče, rodinní příslušníci, kamarádi... A všichni odcházeli domů, dá se říct, spokojení.

*Veronika Dostálová*

### **Vážený pane učiteli,**

dovolte mi, abych se s Vámi rozloučila jako zástupce Vaší první třídy ve Vaší dlouholeté pedagogické praxi.

Už je to hodně dávno, kdy do naší 2. třídy Základní devítileté školy v Budišově nastoupil nový pan učitel jako čerstvý absolvent pedagogické fakulty. Psal se rok 1959. Pro nás všechny to byly nezapomenutelné chvíle. Byl to mladý usměvavý muž, který si nás svým chováním i přístupem okamžitě získal. Všichni jsme Vás milovali a Vy jste nám to vracel stejným dílem. Měl jste nás všechny rád, věnoval jste se nám s celým svým širokým srdcem. Podnikal jste s námi spoustu akcí – sportovních, turistických, poznávacích. Vždy jste měl pro každého z nás tolik potřebnou trpělivost, empatii, prožíval jste s námi naše dětské radosti i trápení.

Podruhé jsme se setkali až na druhém stupni základní školy, kdy jste se stal naším třídním učitelem. Matematiku jsme pod Vaším vedením měli rádi a zvládali jsme ji. Po ukončení základní školy jsme se sice rozutekli do všech koutů, ale kontakt s Vámi jsme si udržovali a vždy jsme se na Vás těšili.



Stal jste se pro nás panem učitelem s velkým P. Troufám si tvrdit, že jste v každém z nás zanechal nezapomenutelnou stopu.

Děkujeme Vám za vše. Čest Vaší památce.

*Marie Říhová, roz. Prachařová, foto: archiv Marie Říhové*

### **P. Petr Beneš CSsR, Darovaný vztah**

*Naděje spočívá v přesvědčení, že v nastalé situaci, ať už bude jakákoli, budeme moci jednat vnitřně svobodně ve společenství dobrých lidí podle svého svědomí. Třeba i uprostřed zkázy budeme moci zažít, co je blízkost, láska, účast, vztah. Říkáme často: „Vždy je nějaké řešení,“ snad tím nemáme na mysli, že každý politický, ekonomický, ekologický problém se vyřeší, že se vždy uzdravíme nebo se vynalezne lék na každou nemoc. Spíše to znamená, že se vždy budeme moci spolu k dané situaci postavit.*

*Meditace, eseje a kázání o adventu a Vánocích (Triton 2025)*

## Miroslav Habich odešel

Ve věku nedožitých 86 let zemřel v půli prosince minulého roku Miroslav Habich. Možná toto jméno většině z vás nebude nic říkat, přesto pan Habich byl letitou duší budišovských poutí. Podílel se na stavění a následném rozebírání pouťových atrakcí, především kolotočů, ale byl vidět i o poutích při přebírání vstupenek na kolotoči, a to nejenom v Budišově.

Stavění a rozebírání atrakcí je dosti namáhavou činností, ale Miroslav Habich se práce nebál. Pamatuji si, jak jsme si před jednou poutí podali ruce a já měl pocit, že ji mám sevřenou ve svěráku. Jeho mozolnaté ruce ztvrdlé prací (mimo sezonu pracoval ve sběrných surovinách), hovořily za vše. Pomyslnou štafetu již dříve začali přebírat jeho potomci.

Na mé jediné fotografii hraje Miroslav, v rámci otevření židovského města v Třebíči, na chvíli zapůjčeném flašinetu. V bílém obleku s deštníkem ho sleduje jeho syn Mírek.



*Karel Pavlíček*

## Horní Újezd, kámen na hřbitově, dříve 2104, nyní 6243

V novinách Třebíčský týden, což je deník, byl dne 10. 2. 2021 zajímavý titulek: „Muž slavil propuštění z protialkoholické léčebny“. V článku se dále uvádí: „Zasahující strážníci nemohli jednat jinak, než jeho oslavu odchodu z léčebny ukončit převozem na záchytnou stanici do Jihlavy“. Tento muž, který prožil delší dobu v protialkoholické léčebně možná ani nevěděl, že zde probíhá akce „Suchej únor“.



Únor, neúnor, my se ještě vrátíme za kameny do Horního Újezdu. Popisovaný kámen míval číslo 2104, nyní ho můžeme v Aši v registru najít pod číslem 6243 v drobných kamenných památkách. Tento zajímavý a odlišný kámen se nachází na hřbitově, v koutku při vstupu do kostela, po jeho pravé straně. Jeho rozměry jsou 80×58×14 cm. Materiál je pravděpodobně žula. Ve slabém rámcí, který tvoří dvě voluty proti sobě, jsou nejasné znaky (větve, paroží, květy?) a pod nimi je několik řádků textu. Dole jsou pak dva templářské kříže a mezi nimi letopočet 1835. Podle jednoho z nejstarších občanů obce, pana Ladislava Bartese, byl kámen pohozen na hřbitově a v padesátých letech byl

postaven na současném místě. Ruku do ohně za to nedám, ale snad na tomto, asi náhrobku je napsáno: „Zde odpočívá Bernard Franc, Leopold Nay – 1835, 18. listopadu“. Někdo jméno Bernard luštil jako Ferdinand.

Podle pověsti se zde zastřelili dva francouzští vojáci pro místní děvče, které oba milovali. Záhadou zůstávají jména zemřelých. V Moravském zemském archivu v Brně, v knize zemřelých, nikdo takový uveden není. Pan Tomáš Vorlíček, místní občan, se obrátil na odborníky na židovské památky. Někteří badatelé zařazují kámen jako židovský náhrobek. Bylo mu sděleno: „V žádném případě se nejedná o židovský náhrobek, ale tehdejší kameník se jimi nechal pouze inspirovat.“

Já o celostátní akci suchý únor vím. Tak jsem se dobrovolně, neoficiálně k této akci přihlásil. Hned na začátek jsem si stanovil pravidla.

Pivo nepovažuji za alkoholický nápoj! A dál se uvidí. Když manželka přišla vyzmrzaná z procházky a udělala svařák, tak jsem poctivou „dvojku“ neodmítnul. Co by člověk neudělal pro rodinnou pohodu. Kamarád mě zve na skvělou slivovičku, tak nevím, jestli vydržím až do března, nebo celý suchý únor odpískám. Být „tvrdouš“ není jednoduché. Nemá to člověk v této době lehké.



13. 2. 2021. Emanuel Nožička, kresba Jan Horký

## Pomník na Rabštejně a objasnění příčiny smrti komtesy Heneritty Coudenhove



V létě jsem s rodinou tábořil na zřícenině hradu Rabštejn u Dukovan. Na konci Ostrožny, spadající do údolní nádrže Mohelno, mě zaujalo torzo mramorového kříže. Na desce je nápis: „Unserem uvergesslichen Kinde Heneritte, Grafिन Coudenhove 1885“, v překladu: Naše nezapomenutelné dítě Heneritte, hraběnka Coudenhove 1885. Za torzem kříže byl v nedávné době vztyčen umělecky vykováný kříž s tabulkou, na které si návštěvníci mohou přečíst pověst:

„Mladá komtesa Heneritta Coudenhova z nedalekého dukovanského zámku navázala milostný vztah s mlynářským synkem Jakubem ze Skryjského mlýna pod Rabštejnem, ale matka své dceři vyhlédla urozeného ženicha šlechtického původu. Heneritta udržující tajnou známost s chudým mlynářským chasníkem nechtěla přijmout matčino rozhodnutí. Milenci se dál scházeli na Rabštejně, až je jednou překvapila stráž z dukovanského zámku. Jakub se polekal a zběhle utekl do mlýna, přičemž zoufalou komtesu ponechal svému osudu samotnou na zřícenině. Ta úplně zešilela, rozběhla se a skočila ze skály.“

Toto je nejnámější a nejmladší verze pověsti. Do této stylistické, romantické podoby byla postupně upravována různými autory pověstí. V literatuře se začala šířit až od padesátých let dvacátého století. Původní verze, z přelomu 19. a 20. století, mlu-

ví o zahradníkovi nebo nižším šlechtici. Podle další verze pověsti se mladá komtesa měla projíždět na koni těžkým terénem údolí řeky Jihlávky, kde se kůň něčeho polekal, splášil, komtesa spadla a kůň ji potom usmýkal.



Příběh mě, jakožto bývalého hledače smírčích kamenů a tajemných pověstí, zaujal a začal jsem v pramenech hledat podrobnosti, které by buď tento tragický příběh potvrdily, nebo vyvrátily. V písemných záznamech potvrzených zápisem matriky zemřelých k roku 1885 se uvádí, že umřela na souchotiny ve věku 22 let. Souchotiny (TBC) byly tehdy těžkou nevy léčitelnou nemocí, tzv. pomalou smrtí. Jenom hypoteticky, kdyby Heneritta skutečně spáchala sebevraždu, nemohla by mít jako šlechtična a katolička pomník na takovém veřejném místě. Navíc na konci 19. století bývalo zvykem stavět pomníky na oblíbeném místě zemřelého a nemuselo to nutně být na místě skonu. Zřícenina hradu Rabštejn a okolní lesy byly od dětství komtesiným oblíbeným místem procházek a později i vyjížděk na koni. Na konci ostrožny se často dívala do údolí.



*Profesor Dr. Jan Jelínek*

no, jenom neodpídal popisu chudého mlynářského synka Jakuba z romantické pověsti.

Úspěšní podnikatelé v té době sice spolupracovali se šlechtou, to ano, ale nehledali si partnerky a nenavazovali milostné vztahy se šlechtičkami. Aristokracie a buržoazie byly dva odlišné světy. Zámožný menší podnikatel, v postavení, jaké se dostalo Josefu Jelínkovi, by se v případě, že by se opravdu dvořil nebo tajně scházel se šlechtičkou proti vůli její rodiny, v očích buržoazie zesměšnil. Tímto by platil za nespolehlivého

Skryjský mlýn pod Rabštejnem tou dobu vlastnil mlynář Josef Jelínek (1847–1931), vzdělaný samouk zajímavější se o literaturu a vědu, první sběratel a znalec vltavínů na Moravě. Jelínek měl kontakty mezi učenci škol a muzeí, kterým rozdával vltaviny (o jeho velké knihovně psal i Vítězslav Nezval, jenž ho znal osobně). Skryjský mlýn pod Rabštejnem patřil svým strojním vybavením a pohonem k moderně vybaveným, menším, dobře prosperujícím podnikům svého oboru. Mlela se tam pšenice i žito. Zákazníky měl z okruhu 20–25 kilometrů. Josef Jelínek ze Skryjského mlýna pod Rabštejnem byl zámožný menší podnikatel v oboru mlynářství, taková vyšší honorace, mecenáš spolků, vážená osobnost a autorita svého kraje, který aby se plně mohl věnovat svým podnikatelským aktivitám a koníčkům zůstal svobodným mládencem. Josef Jelínek byl všech-

dobrodruha a předznamenalo by to jistý úpadek jeho podnikání. Podnikatelské prostředí konce 19. století mělo jinou morálku než podnikatelské prostředí začátku třetího tisíciletí.

Josef Jelínek ze Skryjí, vzdělaný mlynář s vědeckými zájmy, zemřel roku 1931. Knihovnu a sbírku vltavínů po jeho smrti zdědil synovec Jan Jelínek starší, mlynář a majitel panského mlýna v Tasově.

V širším mlynářském rodě Jelínků bylo víc významných osobností. Mohu jmenovat například prof. Dr. Jana Jelínka, přednostu Výzkumné stanice mlynářské, který byl zároveň profesorem na Vysoké škole zemědělské a lesnického inženýrství v Praze.

Poslední známá osobnost rodu Jelínků, o které se zde zmiňují, byl příbuzný Josefa Jelínka ze Skryjí, a to Vladimír Jelínek z Tasova, taktéž vyučený rodinnému řemeslu. Pracoval jako stárek u svého strýce Jana Jelínka na panském mlýně. Vladimír Jelínek se za druhé světové války zapojil do odbojové skupiny R3-TAU a byl při povstání 7. května 1945 ve Velkém Meziříčí zastřelen.

„Navazuji na průkopnickou nedokončenou práci svého kolegy regionálního badatele pana Josefa Kafky z Rouchovan (1926–2003), jenž jako první šířil světlo o osobnostech mlynářského rodu Jelínků. Moje práce doplňuje i upřesňuje jeho úsilí a na základě mého výzkumu archiválií ve SOA Plzeň, MZA Brno a SOKA Třebíč vyvracím tradované legendy.“

*Josef Mikulášek*

### ***Rožďalovice***

*Při pohřbu babiččině návštěva jen krátká.  
Prošel jsem síněmi, v nichž hrávala si matka.  
Prošli jsme městečkem, stanuli u kostela.  
Se slabým úsměvem se matka zahleděla,  
v své žijíc vzpomínce, a ukázala:  
„Lesy – –!“  
Tehdy jsem říkal si, jak často říkáme si,  
že v kraj ten přijdu sem a po matčině boku  
hledati v lesích těch dozněvších stopy kroků.  
To často řeknem si, však pokdy nikdy není.  
Je denní starost vždy, je vždycky úkol denní.  
Kraj, jímž jsem projít chtěl, dnes vidím pouze z vlaku.  
Propadlo srdce podivnému tlaku.  
Přešla zas léta, matka mrtva zatím,  
chtěl bych se vrátit, ale nenavrátím.  
Jediné slovo svírá mne a děsí,  
tam před kostelem vyslovené: „Lesy – –!“*

*Viktor Dyk, Devátá vlna, Mařa 2002*

## Lékárna u Černíků

Vaše odborná péče na dosah ruky ve Vladislavi

Vážení občané Budišova a okolních obcí,  
dovolte mi, abych vás srdečně pozdravila jménem rodinné Lékárny u Černíků. Víme, že v Budišově lékárna chybí, a proto jsme se rozhodli přiblížit naše služby právě vám. Jsme hrdou součástí nedaleké Vladislavi a naším cílem je, aby pro vás byla kvalitní zdravotní péče co nejdostupnější.

Moc dobře víme, že cestování do Třebíče pro každý lék je únavné a v dnešní uspěchané době vás obírá o čas. Naše lékárna ve Vladislavi vám nabízí odbornou péči v klidném, rodinném prostředí, kde je osobní přístup a dostatek času na každého pacienta samozřejmostí.

### Proč se na nás mohou občané Budišova s důvěrou obrátit?

- **Pohodlí a úspora času:** Místo cesty do města se zastavte u nás ve Vladislavi. Parkování je snadné a obsluha rychlá.
- **eRecept bez hranic:** Plně podporujeme eRecepty v jakékoliv formě – ať už jej máte v SMS, e-mailu, na papírové průvodce, nebo se prokážete jen svým občanským průkazem.
- **Rezervace z domova:** Součástí moderního servisu je pro nás efektivita. Přes web [www.erecept-alphega.cz](http://www.erecept-alphega.cz) si můžete léky zarezervovat z pohodlí domova. Jakmile pro vás bude vše připraveno, informujeme vás SMS zprávou nebo e-mailem, takže do Vladislavi pojedete s jistotou.
- **Osobní přístup a bezpečnost:** Pečlivě hlídáme, zda se vaše léky navzájem správně snášejí. Jako rodinná lékárna si zakládáme na tom, že naše pacienty známe osobně. O vaši spokojenost se ve Vladislavi stará vedoucí lékárnice PharmDr. Eva Musilová. Zastavte se za ní, ať už potřebujete vyzvednout recept, nebo jen poradit s vybavením domácí lékárníčky. Chceme pečovat o zdraví naší širší komunity s maximální odborností.

Děkujeme za vaši důvěru a těšíme se na vaši návštěvu. Za Lékárnu u Černíků

*Jana Heřmanová (majitelka) a PharmDr. Eva Musilová (vedoucí lékárník)*

Lékárna U Černíků, 675 01 **Vladislav 142** – [www.ucerniku.cz](http://www.ucerniku.cz)

**tel.: +420 567 213 850**, E-mail: [vladislav@ucerniku.cz](mailto:vladislav@ucerniku.cz)

### Otevírací hodiny

Pondělí 7:00–12:00, 12:30–18:00

Úterý 7:00–13:30

Středa 7:00–13:30

Čtvrtek Zavřeno

Pátek 7:00–13:30

Sobota Zavřeno

Neděle Zavřeno



VELKÉ MEZÍŘÍČKY



2025

Malá kresba  
Anna Dohnalová

Kresba Lidmila Anna Dohnalová

## Internet a AI

*Cítím se doma tam, kde je ticho, teplo, sprcha, něco k jídlu, postel a internet.*

*Jiří Grygar, Katolický týdeník 4/2007*

*Od té doby, co lidé přestali věřit v Boha, jsou ochotni věřit kdejaké pitomosti.*

*Gilbert Keith Chesterson*

*Každý pitomec může napsat nějakou zprávu, která je úplně hloupá – a vždycky tomu aspoň padesát procent lidí uvěří.*

*Jiří Grygar v rozhovoru s generálem Petrem Pavlem 10. 9. 2021*

*Ted' mě nejvíce trápí umělá inteligence, protože co může být na jedné straně obrovská pomoc pro lidstvo, na druhé straně to může být také cesta do pekel, protože ta umělá inteligence v tom oboru, ve kterém se rozvíjí, tak vždycky se naučí od lidí to, co lidé vědí, a potom už se sama „zlepšuje“ ... A my se na to budeme jenom s úžasem, anebo zděšením koukat.*

*Jiří Grygar (\*17. března 1936 – 90 let) v rozhovoru s Barborou Tachecí 5. 4. 2020*

V čísle 2/2000 Budišovského zpravodaje jsem napsal článek nazvaný Internet? a zakončený Internet! V té době jsem dal najevo nemalé očekávání od Sítě sítí a označením v závěru jsem vyslovil svá očekávání od této sítě.

V čísle 1/2007 jsem již v článku nazvaném Internet popisoval výhody a možnosti použití (práce, komunikace, media, informace, poučení, cestování, zábava, sport, obchod a finance) a nastínil jsem i nevýhody a rizika spojené s internetem.

Dnes, kdy se začíná ukazovat, že se bez internetu moc neobejdeme a všude nás místo informací odkážou na webovou stránku, kde se (snad) vše dozvíme, je opravdu zbytečné dokazovat nezbytnost, nebo alespoň užitečnost internetu.

A snad nejvíce se zdá nutnost používání internetu v době, kdy se bouřlivě rozvíjí AI. Neříkejte, že nevíte, o co jde.

Jsou to teprve dva roky, kdy jsem neomaleně v čísle 4/2023 našeho zpravodaje napsal: „... a tak AI zase zvítězila nad zdravým rozumem“. Zkratka AI se dočkala označení jako nesrozumitelný výraz. Raději jsem zkratku AI nahradil výrazem umělá inteligence. Dnes se to zdá směšné, ale tehdy o AI ještě mnoho lidí moc nevědělo.

Po pouhých dvou letech je dnes tato nejpoužívanější zkratka na světě známa každému – včetně toho, co to pro nás všechno znamená.

Za další dva roky už možná nebude tato zkratka používaná vůbec, protože patrně inteligence jiná než umělá nebude. Mám dokonce dojem, jestli tomu tak není již dnes, zejména po čtení diskuzí na sociálních sítích či jednání některých politiků.

Pamatujme, že to, co AI a zejména GAI (generative artificial intelligence) zjistí na sítích během několika sekund, to hodně pilnému člověku trvá leckdy celý život, veškeré vědění lidstva AI absorbuje během pár okamžiků – a pak už těžko říci, co všechno vymyslí. A co teprve, když nastane chyba!

Že se AI nemýlí? Kdo ji zkontroluje??? A že hodně lidí hodně ví? Sledujte diskuzi na netu – druhé slovo na h zaměňte jiným slovem! Pomáhej nám Isaac Asimov!

*Ladislav Dokulil*

Omlouvám se za své případné nevědecké představy. LD



# BUDÍK v dětem...

**Milí kamarádi,**

v tomto čísle se společně vydáme do okolí Mohelna, kde se odehrává napínavá pověst s duchařskou tematikou. Nebudou chybět ani jarní úkoly, díky kterým si procvičíme mozkové závity. A v našem tipu na výlet se podíváme na jedinečnou Mohelenskou hadcovou step, kde roste spousta vzácných rostlin a kde to vypadá skoro jako v dalekých krajích. Výlet zakončíme výstupem na nedalekou rozhlednu Babylon.

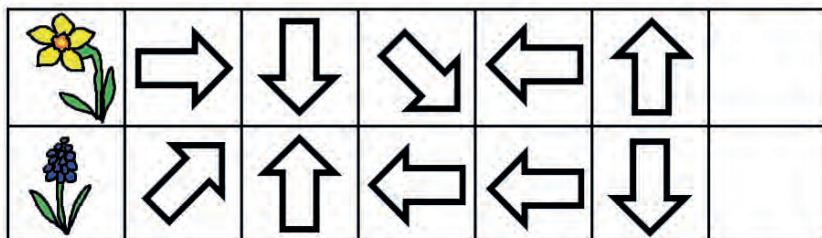
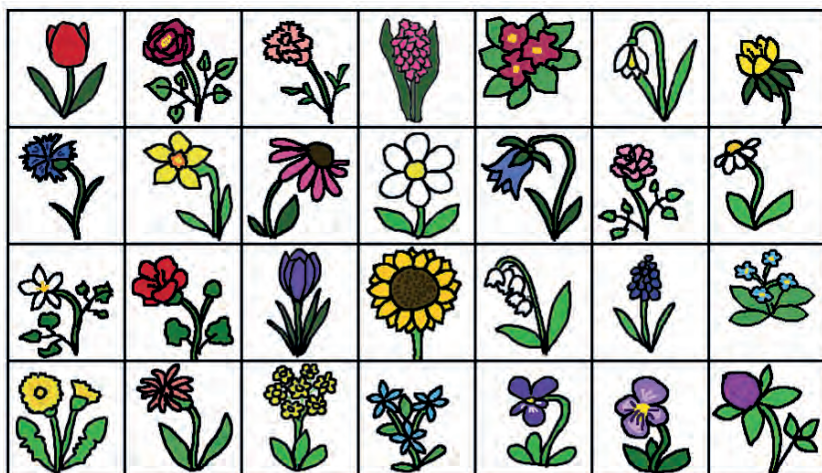
## Správná řešení z minulého čísla

Světélka – zapomenutých žároveček bylo 7

Křížovka – VÁNOČKA

## Najdi cíl

Dokresli do prázdného rámečku kytičku, ke které dojdeš podle šipek.



# Osmisměrka

P	A	K	Š	U	R	E	B	V	S	A	H	U	D	
A	O	O	P	U	A	K	Š	I	L	E	P	M	A	P
P	E	S	S	Á	O	V	E	S	A	D	O	O	K	E
R	L	A	T	E	Č	E	C	I	Š	M	D	T	Z	T
S	U	T	D	E	L	L	Í	N	T	I	B	Ý	Á	R
E	D	K	L	O	L	I	A	K	O	K	Ě	L	L	K
K	E	A	T	T	V	K	R	Y	V	R	L	E	M	L
Í	L	A	T	U	O	O	K	Y	K	Á	E	K	O	Í
K	B	I	A	L	U	N	K	K	A	S	Ž	K	P	Č
E	Á	E	K	I	Á	O	E	Č	O	K	Ý	L	S	J
Č	L	Í	R	P	A	C	Č	I	Í	A	Á	I	K	O
Í	O	O	O	Á	K	E	Í	Č	Z	N	C	A	L	K
J	U	C	K	N	N	R	L	O	E	R	U	Z	O	N
A	K	Í	U	E	R	E	K	K	A	V	E	L	B	O
Z	A	L	S	O	T	A	K	N	E	Ž	Ě	N	S	!

APRÍL  
 BATOLE  
 BERÁNEK  
 BERUŠKA  
 BLEDULE  
 CÍL  
 COPÁNKY  
 ČÁP  
 DUHA  
 KLIK  
 KLÍČEK  
 KLOKAN

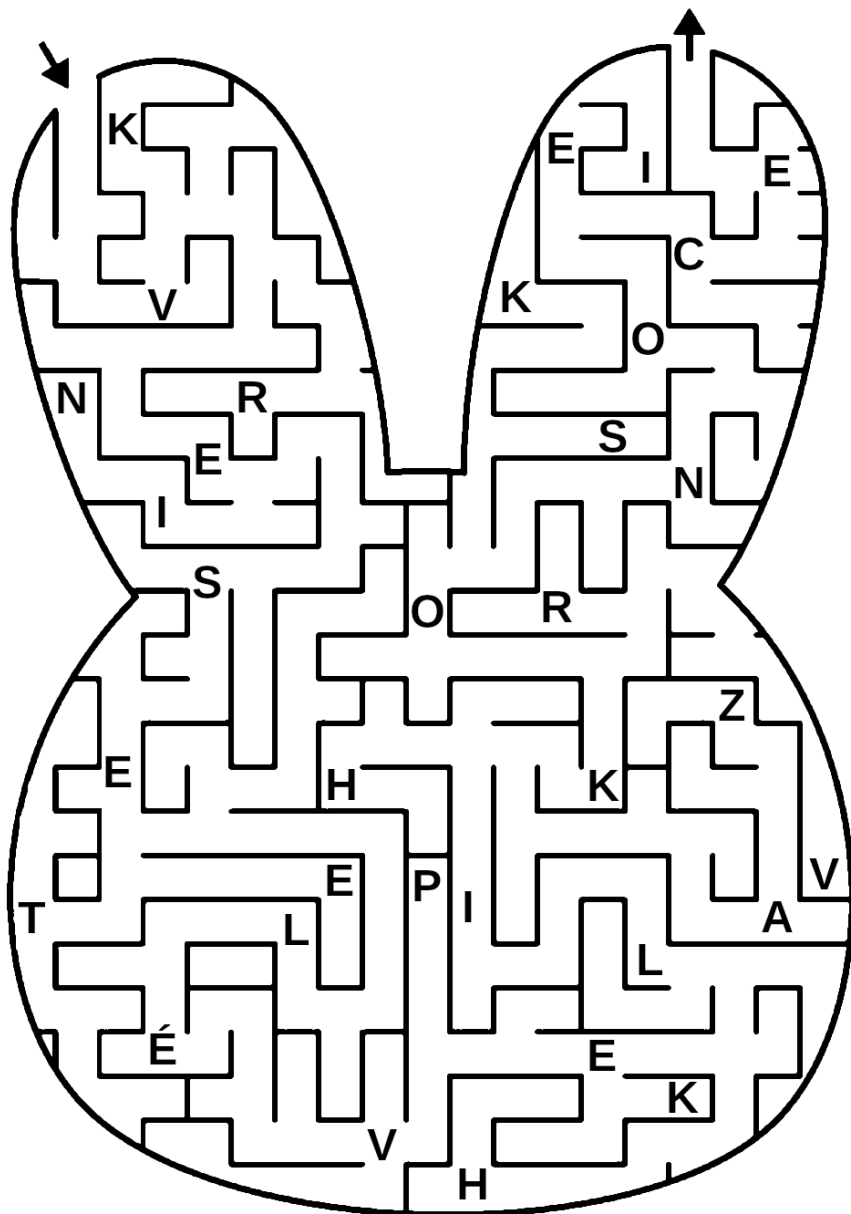
KOČIČKY  
 KOSATKA  
 KOZA  
 KROKUS  
 KRY  
 LEŽ  
 LOKET  
 LOUKA  
 LÝKO  
 MOTÝLEK  
 MŠICE  
 NARCIS

NOREK  
 NULA  
 OBLEVA  
 OKNO  
 OSEL  
 OVES  
 PAMPELIŠKA  
 PAPERSEK  
 PETRKLÍČ  
 PLÁNEK  
 PODBĚL  
 POMLÁZKA

POSTEL  
 SEMIKRÁSKA  
 SKLO  
 SLUNÍČKO  
 SNĚŽENKA  
 TRNKA  
 TULIPÁN  
 VČELA  
 VELIKONOCE  
 VLAŠTOVKA  
 ZAJÍČEK  
 ŽEZLO

## Zaječí bludiště





Najdi správnou cestu bludištěm a z písmenek, které cestou najdeš, poskládej ta-  
jenku.





## STRÝC KUBÍČEK A ORAJÍCÍ HRABĚ

Strýc Kubíček byl , kterého byste nepřehlédli. Měl  , věčně lehce nakřivo posazenou  a , které se  dřív, než otevřel . A kлавně - měl spoustu příběhů. Ne takových obvyčejných, co se staly každému, ale příběhů, po kterých se  tiskly blíž k sobě a dospělí se tvářili, že tomu nevěří... i když trochu věřili.




To se mně stalo jednou v ; račínal často, a to už všichni věděli, že přijde něco zvláštního.

Takle pověst se odehrála v , kdy byl strýc Kubíček už podruhé . První panímáma byla hodná a měla pochopení pro . Druhá byla také hodná, ale  rakářala úplně.

Večer ; říkala: „A kolovo.“



Strýc Kubíček sice sliboval, že bude poslouchat, ale dlouho to nevydržel. A tak si jednou řekl, že když nesmí do  v Mohelně,  do Lhánic. Uždyť to není tak daleko a aspoň se projde.

Byla krásná   na celé  a  

se leskla . Strýc si vykračoval,  si a ,

jakou si dá , až dorazí.


Když se vracel zpátky, šel  kolem starého .

Najednou uslyšel dusot  a zvláštní šramot. Zastavil se, sundal  a pořádně se radíval.

Na  stály dvě velké postavy , za nimi byl  a za  šel  celý v bílém. Nejen  měl




bílý, ale i ,  a .

„No toto,“ zamumlal strýc Kubíček. „Tahle nebude jen tak.“


Trochu se , ale zvědavost byla . Odkodlal se a .

„Člověče, co tady děláš v takovou ? A ještě k tomu




u ?“

 se , otočil se a hluboce se . „Dovolte, abych se představil. Jsem krabě von Wosembauch.“

Strýc si ho proklídl od  až k . „Krabě?“

zopakoval. A s ? A navíc špatně zapřaženým?

To se na panských dvorech neučí, jak správně zapřáhnout?“





Krabě svěsil . „Já... já to neumím,“ přiznal liše. „Jsem . A byl jsem potrestán. Před třemi sty lety jsem byl zlý pán a teď musím orat , dokud se nenaučím poctivé práci.“







Strýc Kubíček si  na mezi a . „Tak ty seš ,“ řekl nakonec. „To vysvětluje, proč se neboříš do .“ Pak se zvedl, chytil  a dodal: „Když už máš trest, tak ho aspoň dělej pořádně. Koukej a  se.“

A tak Strýc Kubíček učil , jak se správně drží , jak se vedou  rovně a proč se nemá  nakřivo.  se obracela,  krásně vonělo a  pomalu bledl.

Krabě pozorně  a byl vděčný. „Nikdy mi nikdo nepomohl,“ řekl. „Všichni se mě .“

„Bál se?“ divil se Strýc. „Každý máme něco, co neumíme. To ještě nejsme  .“

Když vyšlo , Strýc se najednou  na mezi.  bylo dokonale , ale po Kraběti nebylo ani památky.

Byl to  ž? uvažoval. Nebo  ž?  
 A protože Strýc Kubíček měl rozum i smysl pro spravedlnost,  
 přišel na řešení. Brzy bylo po  vyhlášeno nové  
 nařízení:  a  se . Každý má  
 pracovat za  a sám za sebe.  
 Od té doby už hrabě nikdy neoral. Možná našel jiný způsob,  
 jak svůj trest splnit. A možná mu stačilo, že se jednou  
 někdo zachoval lidsky.  
 A Strýc Kubíček? Ten měl zase o jeden příběh víc, který se  
 vypráví dodnes.

Zdroj: Na motivy pověsti Orající hrabě, dostupné na webových stránkách  
 obce Mohelno <https://mohelno-obec.cz/orajici%2Dhrabe/d-1162>

## Tip na výlet

### Mohelenská hadcová step

Na první pohled to tu vypadá, jako byste se ocitli někde na jihu Evropy. Suché trávy, zakrslé borovice, rozpálené kameny a pod nohama křupe stepní půda. Přitom jste jen kousek od obce Mohelno. Mohelenská hadcová step je jedním z nejunikátnějších míst české přírody. Podloží tvoří tzv. hadce – hornina bohatá na hořčík a těžké kovy. Většina rostlin by tu nepřežila, a tak zde rostou jen ty nejodolnější druhy. V létě bývá teplota hadcových skal běžně o 20 stupňů vyšší, než je teplota okolí. Klimaticky nejextrémnější částí této lokality jsou skalnaté stepní svahy nad řekou Jihlavou. Tvoří ji hluboce zařiznutý meandr od řeky Jihlavy, lidově nazývaný Čertův ocas, na jehož severní straně jsou skalnaté, výrazně slunné svahy o výšce až 120 metrů. Bylo zde popsáno kolem 60 nových druhů rostlin a živočichů.

Naučná stezka vede celou lokalitou po nejzajímavějších místech. Lidé na tomto zvláštním území žili od starší doby kamenné, což dokládají nálezy pazourkových ná-

strojů. Stezka začíná i končí na bezplatném parkovišti jihozápadně od obce Mohelno, kde je možné zakoupit tištěného průvodce. Na začátku naučné stezky stojí mohyla z doby železné, připomínající dřívější osídlení.



Vybrat si zde můžete ze dvou procházkových okruhů – jarní okruh měří 3,3 km a projdete ho přibližně za 2,5 hod. Podzimní okruh měří 3 km a vyjde zhruba na 2 hodiny. Obě trasy jsou středně náročné a dochází na nich k velkému převýšení. Stezka má deset tematických zastávek, každý z panelů popisuje bezprostřední okolí zastávky, biotop a další zajímavosti. Z vrcholku hadcové stepi jsou vidět chladičové věže jaderné elektrárny Dukovany.

*Zdroj: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/mohelenska-hadcova-step>*

### **Rozhledna Babylon**

Rozhledna Babylon u Náměště nad Oslavou je jedna z nejstarších a nejkrásnějších rozhleden u nás s velmi zajímavým architektonickým řešením a freskami se znameními zvěrokruhu ve vyhlídkovém patře rozhledny.



Rozhledna byla postavena v roce 1831 a pyšní se tím, že je druhá nejstarší v naší republice. Pokyn ke stavbě dal majitel místního panství hrabě Jindřich Vilém Haugwitz. Původně měla sloužit k zeměměřičským účelům, ale hrabě si přál, aby stavba byla nejen účelná, ale i pohledná. Rozhledna v empírovém stylu, řadí se k nejkrás-



nějším stavbám tohoto druhu, se stala novou dominantou parku u loveckého záměčku Vlčí kopec. Původně měřila dokonce 40 metrů, než byla za prusko-rakouské války poničena dělostřelectvem tak, že její horní část musela být upravena.

Uvnitř věže je i dnes původních 105 dubových točitých schodů, po nichž se vystoupá do vyhlídkové místnosti, která je 18 metrů nad zemí. Její strop je vyzdoben freskami s motivy ze zvěrokruhu. Z vyhlídky si můžete vychutnat nádherné rozhledy do malebné krajiny Vysočiny, či pohled na Jadernou elektrárnu Dukovany a okolní obce. Při dobré viditelnosti je možné zahlédnout i Pavlovské vrchy, které jsou vzdáleny vzdušnou čarou asi šedesát kilometrů, a při výjimečně dobrých podmínkách lze zahlédnout dokonce Bílé Karpaty i vrcholky Alp a rakouskou Vídeň.

Rozhledna je snadno dostupná z příjezdové silnice z Kramolína do Mohelna, kde je asi kilometr za Kramolínem odbočka vpravo, která vás zhruba po půl kilometru zavede až k rozhledně. Rozhledna je otevřena od 1. května do 30. září v sobotu a v neděli odpoledne od 13.00–17.00, mimo otevírací dobu po telefonické domluvě na telefonním čísle 601 593 051.

Zdroj: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-babylon-na-zelenem-kopci>

Foto: Jitka Svobodová

Za spolek Budík: Jitka Svobodová a Martina Vašíčková

## Z BUDIŠOVSKÉ FARNOSTI

### Přednáška o Janu Zahradníčkovi a Janu Dokulilovi

Budišovská farnost pořádala během ledna až března pro širokou veřejnost cyklus přednášek pod názvem Zima na faře.



Jedna z těchto přednášek se konala 30. ledna a nesla název Hrdinové Jan Zahradníček a Jan Dokulil. Přednášet přijel Bohumír Pospíšil z Rudíkova, jenž se dlouhodobě zabývá životy katolických intelektuálů našeho regionu Jana Zahradníčka a Jana Dokulila, kteří byli za komunistického režimu ve vykonstruovaných procesech odsouzeni do vězení. Přednáška byla více než na literární dílo zaměřena na jejich osudy poukazující na perzekuci těchto intelektuálů po únoru 1948. Převážná část referátu kladla důraz na méně známou osobu básníka a katolického kněze Jana Dokulila z nedalekého Uhřínova. Tomu se v roce 1950 podařilo vyhnout zatčení a sedm let se skrýval v rodinách příbuzných a přátel na Třebíčsku a Jihlavsku, až byl nakonec roku 1957 zatčen a následně odsouzen ke dvanácti letům vězení. Propuštěn byl až v roce 1965 a o dva roky později byl rehabilitován.

Odvaha těchto mužů postavit se ve víře zlu, ale i těch, kteří takové osoby ukrývali, může být inspirací nejen pro čtyři desítky účastníků tohoto povídání, ale pro každého, kdo není ke statečnosti podobných osobností netečný. Už proto je důležité si osudy hrdinů stále připomínat.

Další přednášky na faře se zabývaly aktuálními tématy, např. povídáním o seriálu *The Chosen* (9. 1.), synodalitou v církvi (7. 2.), životem třebíčského rodáka Antonína Kaliny – tzv. českého Nicholase Wintona (20. 2.), v březnu sdíleli své zážitky místní poutníci do Říma v Jubilejním roce 2025 (6. 3.) a zaznělo vyprávění faře Petra Baláta o jeho loňské pouti do Jeruzaléma (27. 3.).

*Blanka Trnková*

## **Antonín Kalina**

V rámci přednášek *Zima na faře* se 20. února uskutečnila přednáška věnovaná Antonínu Kalinovi.



V Budišově osobnost Antonína Kaliny představila Aneta Karasová (za svobodna Chytková narozená v Pyšelu). Ta objevila Antonína Kalinu při svém studiu na třebíčském gymnáziu. Výsledkem tohoto zájmu byla brožovaná publikace Aneta Chytková – Antonín Kalina, která vyšla v roce 2017. V současnosti je Aneta Karasová učitelkou na třebíčském gymnáziu, kde ve svém bádání o zapomenuté osobnosti Antonína Kaliny pokračuje.

Antonín Kalina se narodil v roce 1902 v Třebíči-Kočičině a pocházel z početné rodiny. Zvláště chudé poměry jej později přivedly k levicovému komunistickému myšlení. Do komunistické strany vstoupil v roce 1923 a do své smrti zůstal přesvědčeným komunistou.

Po německé okupaci v roce 1939 byl z politických důvodů zatčen a postupně uvězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald. V tábore v té době byly tajně zřizovány v karanténní oblasti baráky pro mládež, kam Němci chodili jen neradi. Kalina měl, díky dobré znalosti německého jazyka, v táboře slušné postavení a stal se starším bloku číslo 66. Spolu s dalšími spolupracovníky soustřeďoval v této části židovské chlapce. Snažil se, aby jeho chráněnci strádali co nejméně. Kromě jiného se mu podařilo pro chlapce zajišťovat kvalitnější příkrývky a občasný přiděl jídla navíc.

Když se v Buchenwaldu blížilo svolání všech vězňených Židů, kteří se měli zúčastnit pochodu smrti, nechal všem židovským dětem přešít žluté nášivky, značící, že jsou Židé, a „papírově“ z nich udělal křesťany. Bylo paradoxem, že když se po válce chtěli znovu vrátit k židovským kořenům, měli s tím někteří chlapci problémy. Když si pak příslušníci SS přišli pro židovské vězně, oznámil jim, že v bloku 66 již žádní Židé nejsou. Takto se Kalinovi podařilo zachránit na 900 dětí.

Po osvobození a konci války se vrátil do Československa, kde žil a pracoval v Praze. Za jeho činy se mu v jeho životě nedostalo uznání. To bylo částečně dáno tím, že se o svých skutečích nešířil, dílem též proto, že děti, které zachránil, nechtěly o svých zážitcích za války hovořit.

Kalina za své činy byl in memoriam 3. července 2012 uznán Spravedlivým mezi národy, impulzem k tomu titulu bylo i natáčení dokumentárního filmu Kinderblock 66: return to Buchenwald, jenž vypráví příběh zachráněných dětí z Buchenwaldu, ale i jejich zachránce Antonína Kaliny.

Zemřel ve věku 88 let v Praze, kde je i pohřbený.

Pocty, kterých se dostalo Antonínu Kalinovi v pozdějších letech:

V roce 2014 mu byla prezidentem Milošem Zemanem v rámci vzniku Československé republiky udělena in memoriam medaile Za zásluhy a v roce 2015 byla na budově bývalé židovské školy v Třebíči odhalena pamětní deska.

Život a osudy Antonína Kaliny v publikacích:

Stanislav Motl – Děti Antonína Kaliny, Rybka Publishers, 2013

Aneta Chytková – Antonín Kalina, nakladatelství František Jůza Třebíč, 2017

Použité materiály: Přednáška Anety Karasové a Wikipedia.

*Karel Pavlíček*

## Mše sv. o Velikonocích 2026 v budišovské farnosti

	<b>Budišov</b>	<b>Pyšel</b>	<b>Tasov</b>
Zelený čtvrtek 2. dubna	19.30	16.30	18.00
Velký pátek 3. dubna	14.30	15.00	18.00
<b>Sobota 4. dubna</b>	vigilie <b>20.00</b>		
<b>Neděle 5. dubna</b> – Zmrtvýchvstání Páně		vigilie <b>5.00</b>	<b>9.00</b>
Pondělí velikonoční 6. dubna	8.00	9.45	

Na Velký pátek i o Bílé sobotě bude otevřen kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Gotharda.

## POČASÍ

### Měsíční úhrn srážek

prosinec 2025	33,0 mm
leden 2026	26,9 mm
únor	36,9 mm
CELKEM	96,8 mm

### *Porovnání meteorologické zimy (1. 12. – konec února násl. r.) s minulými roky:*

2025	58,6 mm
2024	147,9 mm
2023	93,5 mm
2022	72,5 mm

## MEMENTO

### Úpadek a pád římské říše

Výpisek

Gibbon popsal šest znaků, které ke konci charakterizovaly Řím:  
Za prvé ohromná láska k okázalosti a luxusu,  
za druhé rozšiřující se propast mezi bohatými a chudými,  
za třetí posedlost sportem a bizarností v umění vydávající se za kreativitu a originalitu,  
za čtvrté úpadek morálky, vzestup rozvodovosti a oslabení instituce rodiny,  
za páté hospodářský útlum způsobený znehodnocením měny, inflací, nadměrným zdaněním a nadbytečným regulováním  
a konečně za šesté rostoucí tendence občanů žít z prostředků státu.

*Edward Gibbon – Úpadek a pád římské říše – šestisvazkové dílo*

## OBSAH

Vzkříšení	1
Z MĚSTYSE BUDIŠOV	2
Obecní systém odpadového hospodářství v Budišově na rozcestí?	2
Co je bankovní identita?	11
ZPRÁVY	12
Promítání filmu Libora Smejkal v Budišově	12
Adventní koncert v České televizi	13
Rozsvícení vánočního stromu	14
Fireshow a Dejna	15
Živý Ladův betlém	20
Hasiči Budišov – ohlédnutí za rokem 2025	22
Tříkrálová sbírka 2026 v Budišově	24
Masopust čili ostatky v Budišově 2026	27
Z HISTORIE	35
Sonet Budišov 1959–1977	35
Klub Pod vrbou ve fotografiích	40
Byl to frajer	47
Oprava	50
Z BUDIŠOVA A OKOLÍ	51
Milí čtenáři	51
Vážený pane učiteli	54
P. Petr Beneš CSsR, Darovaný vztah	55
Miroslav Habich odešel	56
Horní Újezd, kámen na hřbitově, dříve 2104, nyní 6243	56
Pomník na Rabštejně	59
Rožďalovice	62
Lékárna u Černíků	63
Internet a AI	65
BUDÍK dětem	66
Z BUDIŠOVSKÉ FARNOSTI	76
Přednáška o Janu Zahradníčkovi a Janu Dokulilovi	76
Antonín Kalina	77
Mše sv. o Velikonocích 2026 v budišovské farnosti	78
POČASÍ	79
Měsíční úhrn srážek	79
MEMENTO	79
Úpadek a pád římské říše	79